

Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

Rok. VIII

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

No. 23.

Warszawa, 6-go czerwca 1926 r.

Cena numeru 1 złoty.

IP. Twardo Stanisław
Inspekt. Administr. M. S. W.
Nowy Świat 69

POMPY ręczne i transmisyjne, **POMPY** artezyjskie,

SIKAWKI,

węże, kaski, wogóle przyrządy przeciwpożarowe
oraz beczki assenizacyjne

peleca fabryka **Stanisława Trębickiego** Warszawa, Kopernika 33. Tel. 10-30.

KONKURS

Wydział Powiatowy Sejmiku Wilejskiego niniejszem ogłasza Konkurs na posadę lekarza rejonowego i Kierownika przychodni lekarskiej w Żodziszkach.

Do stanowiska tego przywiązane są pobory w/g IX — VII kategorii płac urzędników państwowych, w zależności od ilości lat praktyki lekarskiej.

Podanie wraz z uwierzytelnionymi odpisami dokumentów, oraz życiorysem wnosić należy do Wydziału Powiatowego w Wilejce do dnia 15 czerwca roku bieżącego. Pożądana jest znajomość akuszerji i chirurgji.

Wnioski nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.
Wilejka dn. 25 Maja 1926 r. (—) J. NITOSŁAWSKI
Przewodniczący Wydziału Powiatowego.

Magistrat m. Grodziska Mazow. zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej z dnia 26.IV 1926 r. ogłasza niniejszem

Konkurs na stanowisko Burmistrza

Do stanowiska przywiązane są pobory według VII kategorii płac, upos. pracowników państwowych.

Oferty wraz z życiorysem i odpisami świadectw składać należy do Magistratu do dn. 10 czerwca 1926 r. Pierwszeństwo mają kandydaci z Grodziska.

MAGISTRAT

Drukarnia
Zrzeszenia Samorządów
Powiatowych
w Warszawie, Leszczyńska Nr. 6.

SKŁADNICA SANITARNA

Zrzeszenia Samorządów Powiatowych

w Warszawie, ul. Leszczyńska Nr. 6.

poleca po niskich cenach hurtowych.

BANDAŻE muślinowe, metkalowe, kalikotowe i inne

GAZĘ hygroskopijną gatunki I i II

sterylizowaną impregnowaną

WĄTE extra, prima i szpitalną

WYROBY GUMOWE

LEKI (dozowane)

SUROWICE SZCZEPIONKI

KROWIANKĘ OSPOWĄ

SOL KĄPIELOWĄ INOWROCŁAWSKĄ i ług pokrystaliczny

ZASTRZYKI WYJAŁOWIONE i preparaty galenowe

SPECYFIKI I ŚRODKI ORGANO-TERAPEUTYCZNE

INSTRUMENTY chirurgiczne, przybory lekarskie

TERMOMETRY, aparaty Bobrowa, Paquellna i t. d.

ŁÓŻKA SZPITALNE, stoły operacyjne, szafki i t. d.

Koce szpitalne, płótno, surówkę, bieliznę i sprzęty gospodarcze dla szpitali

FILMY PROPAGANDOWE z dziedziny higieny i zwalczania chorób społecznych

Przy zamówieniach prosimy nadsyłać z góry pokrycie gotówkowe, lub wekslowe na przybliżoną wartość zamówienia.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

PRENUMERATA KWARTALNA

10 ZŁOTYCH POLSKICH.

NUMER POJEDYNCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. № 1520.

ADMINISTRACJA „SAMORZĄDU” —
WARSZAWA, LESZCZYŃSKA 6.
TELEFON 301-93.
CZYNNE OD GODZINY 8 DO 3.
REDACJA—KOPERNIKA 30.
TELEFON 131-92 i 225-50.

Redakcja rękopisów nie zwraca.

OGŁOSZENIA ZWYKŁE ZA TEKSTEM
STRONA—200 ZŁ. POL. OGŁOSZENIA CYFROWE, ILU-
STROWANE I W TEKŚCIE o 50 proc. DROŻEJ. OGŁO-
SZENIA ZWIĄZKÓW SAMORZĄDOWYCH DOSTAR-
CZONE BEZPOŚREDNIO DO ADMINISTRACJI o 25 proc.
TANIEJ. OGŁOSZENIA NADESLANE BEZ PODANIA
WYMIARU, DRUKUJE SIĘ NA 1/4 STRONY.

Redaktor Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

Komitet Redakcyjny: Józef Bek, pos. Aleksander Bogusławski, Stefan Boguszewski, Wacław Gajewski.
Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.

ROK VIII.

WARSZAWA, 6-go CZERWCA 1926 R.

Nr. 23.

TREŚĆ Nr. 23. 1) O spółdzielczości i samorządzie. — Józef Bek. 2) Sejmikowe komisje rewizyjne. 3) Niektóre zagadnienia, związane z budżetowaniem związków komunalnych. — St. Pachnowski. 4) Dokoła spraw samorządowych. 5) Z życia samorządu. 6) Gmina wiejska i miejska: a) O rozwój wsi. — Wacław Gajewski. b) Małopolska gmina wiejska i jej gospodarka finansowa — dawniej a dziś. — Bolesław Kobak. c) Z gmin. 7) Poradnik samorządowy. 8) Nadesłane. 9) Ogłoszenia.

O spółdzielczości i samorządzie.

I.

„Ważną jest rzeczą uprzytomnić sobie, że spółdzielczość nie jest tylko modną formą chwilowych, powierzchownych nastrojów i poczynań społeczno-gospodarczych, lecz przeciwnie— wielkim i głębokim prądem naturalnym w rozwoju stosunków gospodarczych i społecznych u narodów o najwyższym poziomie cywilizacji”.

Fr. Stefczyk.

Niekorzystne jest położenie każdego, kto głos zabiera w sprawie wielokrotnie poruszanej. Naraża się wprost na to, że czytelnik, rzuciwszy okiem na tytuł, odwróci szybko kartę książki czy czasopisma, szukając czegoś nowego, „nieoklepanego”.

Prawda: o spółdzielczości cóż nowego powiedzieć można? Powiedziano już i dowiedziono, że to sposób pracy zbiorowej bardzo użyteczny, ważny, że na spółdzielczości np. rolniczej oparł swą niesłychaną zamożność włościanin duński, że spółki parcelacyjne w Wielkopolsce zyskały Polakom opinię urodzonych kooperatystów, że Stefczykowskie kasy chłopskie wraz z miejskimi towarzystwami zaliczkowymi wytepiły prawie doszczętnie lichwę pieniężną w Galicji, że ks. Wawrzyński, organizator Banków ludowych wespół z M. Jackowskim Patronem Kółek rolniczych spędzili sen z powiek pogromcy ludów Bismarka, — wiemy to i wiele, wiele innych posiadamy wyobrażeń o kooperacji usiłowań drobnych w celu stwarzania rzeczy wielkich. A jednak, jednak wbrew doświadczeniom i zdobyciom kooperacji, dającej poczucie siły, pewność jutra, spokój — posiadającego mocne podstawy bytu, wbrew temu wszy-

stkiemu jakże ciągle i coraz bardziej odczuwamy niepewność położenia ekonomicznego naszego; co więcej: doświadczamy wrażenia, że grunt nam usuwa się pod nogami, że wraz z upadkiem ekonomicznym zagrożoną jest nasza całość i niepodległość polityczna.

Jesteśmy bowiem narodem w masie swojej — bez zasobów, bez oszczędności.

Kooperacja jest metodą najwłaściwszą gromadzenia zasobów i osobistych i społecznych. Nie obcą jest ona i u nas, jak wogóle nic nie jest nam obce z ogólnego dobroku ludzkości. Mamy wszystkiego potrosze. Wśród jednostek naszych mieliśmy i mamy takie, w których znalazła wyraz najwyższa miara rozwoju, do jakiego w danym momencie dochodzi ludzkość; w każdej niemal dziedzinie nauki, sztuki, życia społecznego poszczycić się możemy gwiazdami olśniewającej wielkości, żadna z form życia zbiorowego znanych na zachodzie nie jest nam obcą, ma swoje u nas odbicia. Brak nam jest tylko— powszechności tych zjawisk dodatnich. Obok wspaniałych nowożytnych kamienic z centralnym ogrzewaniem, dźwigiem osobowym, łazienką przy każdym mieszkaniu, stoją przy tej samej ulicy, raczej walą się powoli zgola przyziemne rudery z przed stulecia; wobec tramwajów elektrycznych — magle kamienne; tu i owdzie, rzadkie jak wyspy na oceanie atlantyckim — mechaniczne piekarnie obok drobnoustrojowego ręcznego wypieku ciasta; spółdzielczy skup i rozdział towarów — wobec paorzytniczego pośrednictwa (w samej stolicy zatrudniającego 19% ludności) itd. itp. Jesteśmy krajem poczynań. W próbach, wzorach — wszystko co na Zachodzie

0221 1231 1470

dzie. W tem i owem prześcignęliśmy nawet Europę (prawodawstwo pracy, Kasa Chorych w Warszawie, Szkoła higieny). W sumie zaś życie nasze, życie mas — to dopiero kraina wielkich możliwości. I tak jest ze spółdzielczością.

Spójrzmy na jedną tylko cyfrę, cyfrę kapitału udziałowego i funduszy zasobowych. Im większe są fundusze udziałowe, im wyższy kapitał społeczny, tem więcej zainteresowani są członkowie w utrzymaniu swoich stowarzyszeń, tem bliżej związani z ich bytem i rozwojem. Łącznie z towarzystwami ubezpieczeniowymi dają te związki ochronę przed wstrząśnieniami, wywołwanymi przez klęski elementarne, społeczne, polityczne. Nagromadzone zasoby zreszeń tępią ostrze nawet tym ostatnim, wyjąwszy oczywiście takich, co nie cofają się przed rabunkiem cudzego mienia, jak bolszewizm lub furor teutonicus.

Pouczającym właśnie jest w wysokiej mierze przebieg fermentów społecznych w Anglii. Zgodnie z opinią nietylko socjalistycznych publicystów i ekonomistów, stoimy wobec niedalekich już głębokich przeobrażeń w Wielkobrytyjskiej metropolji. Nacjonalizacja kopalń węgla, później środków transportowych, wreszcie różnych gałęzi przemysłu wydaje się tam być nieuchronną. Powojenny kryzys przemysłu. Europy przyśpieszy likwidację ustroju. Nikt jednak ani w Anglii, ani poza nią nie obawia się przytem jakichś form gwałtownych wzorem dwóch „wielkich rewolucji” czasów nowszych: francuskiej i rosyjskiej. Robotnik angielski: 1) nie będzie nic niszczył, 2) nie zdezorganizuje ani górnictwa ani przemysłu, nawet gdy przejmie tę lub inną gałąź we własną administrację. Jeżeli jesteśmy tego pewni, to dlatego, że robotnik ten, burząc i niszcząc, wzorem barbarzyńskich czcicieli Lenina, straciłby nagromadzony własny kapitał, własne zasoby zebrane drogą długoletniego oszczędzania w stowarzyszeniach spółdzielczo-spożywczych, kasach oszczędności i zakładach ubezpieczeniowych. Z drugiej znów strony tenże angielski robotnik, gospodarujący od dziesiątków lat we własnych stowarzyszeniach i związkach olbrzymimi magazynami, warsztatami, fabrykami, fermami, poznał trudności organizacji i zarządu wielkich przedsiębiorstw, posiada w organizacjach swoich ludzi wyrobionych w tej pracy, znających się na kalkulacji, zależnej nietylko od miejscowego ryneczku, ale i od ogólnopństwowych a nawet wszechświatowych konjunktur handlowych, i nietylko ekonomicznych, ale społecznych i politycznych.

Gdy tak jest w Anglii i na Zachodzie, jakie zasoby nagromadził polski człowiek w swoich spółdzielniach? Prostu ilości znikome. W „Statystyce Spółdzielni Związku Spół. Spożywców Rzpltej w r. 1924” czytamy: na jednego członka spółdzielni przypadało w tym roku funduszy społecznych 5 zł., udziałów 4 zł. W „Roczniku statystycznym spółdzielni rolniczych za 1924 rok”: w Kasach spółdzielczych na 1 członka od 0,08 zł. do 3,93 zł. W spółdzielniach rolniczo-handlowych na 1 członka udziałów — 16 zł., fund. zasob. mniej więcej tyleż.

Jakkolwiek tedy wiemy wiele o kooperacji i z szacunkiem mówimy o spółdzielczości, zbyt nikłe są jej u nas zdobycze, aby mogła być braną w rachubę jako spół-

czynnik przy przewidywaniach zmian, w okresach wstrząśnień społeczno-ekonomicznych.

Czy ma tak nadal pozostać?

* * *

Niewątpliwie wielka wojna przyczyniła się do lekceważenia spółdzielczości.

„Wojna i inflacja podkopały byt i uszczupliły rolę zreszeń spółdzielczych w życiu gospodarczym, pisze dr. A. Krzyżanowski. („Pauperyzacja Polski Społecznej”). Atmosfera etyczna czasów powojennych nie sprzyja krzewieniu się kooperatyw. Spółdzielczość jest instytucją ekonomiczną, ale równocześnie wyrazem dążeń do urzeczywistnienia ideałów moralnych. Jej wyznawcy stawiają sobie za zadanie nietylko przysporzenie czystych zysków. Chodzi im także o ich sprawiedliwy rozdział. Skurczenie się terenu spółdzielczości jest szczególnym potwierdzeniem tezy, że pauperyzacja ekonomiczna jest zarazem zubożeniem moralnym, boć przeciwko kooperatywy są ex definitione silnym zadzierzgnięciem życia etycznego i gospodarczego”.

Ekonomiczne i psychologiczne następstwa wojny tłumacza niewątpliwie upadek zainteresowania się kooperacją. Tymczasem jestto fakt również nieulegający najmniejszej wątpliwości, że w naszym kraju rolniczym, przy przeprowadzanej t. zw. reformie rolnej, sprawa kooperacji wysuwa się na czoło zagadnień społeczno-ekonomicznych.

„Reforma” zniszczy wielkie wytwórnie zboża, które były głównymi karmicielami miast i ośrodków przemysłowych, głównym kontrahentem przy wywozie zagranicę — dzięki temu, że były wielkimi producentami i że posiadają wyższą kulturę rolną. Zastąpić je *muszą* w przyszłości niedalekiej drobne gospodarstwa włościańskie. Zastąpić je jednak *będą mogły* jedynie wtedy, kiedy uprawa roli i gospodarstwo całe włościańskie podniesione zostanie na najwyższy stopień kultury, co jest możliwe jedynie przy rozkrzewieniu wiedzy rolniczej, przy podniesieniu wszechstronnem spółdzielczości na wsi. Cały szereg zagadnień pierwszorzędnej wagi zależy od rozwoju kooperacji rolnej. I tak: kraj nasz wymaga przeprowadzenia na wielką skalę rolnych meljoracji, przede wszystkim odwodnienia. Około 15 milionów ha pól ornych, łąk i pastwisk wymaga zdrenowania. To zaś, z natury rzeczy, dokonać się może jedynie przy pomocy spółek wodnych. Dalej, racjonalną sprzedaż zboża, zwłaszcza przy drobnej produkcji, czy można sobie wyobrazić bez spółdzielni magazynowo-rolnych, opartych o elewatory.

Sama uprawa roli, zwłaszcza w równiach, jakże byłaby ułatwiona, gdyby drobny rolnik mógł zreszeć się w spółkach maszynowych, poczynając od wspólnych traktorów, umożliwiających szybko, tanio i głęboką orkę! A tak ważna sprawa, jak ubezpieczenie inwentarza, — czy może być racjonalnie i korzystnie przeprowadzona bez spółek drobnych lokalnych, złączonych z ogólnokrajowym zakładem reasekuracyjnym? Znow jak racjonalna sprzedaż zboża, z korzyścią rzetelną dla stron obu: i dla rolnika i miejskiego spożywcę tylko przy pomocy spółek magazynowych, — tak spieniężenie i zużytkowanie wyhodowanej żywności również w spółkach sprzedaży bydła, nierogacizny i drobiu najlepszego dla producenta i konsumenta rozwiązania doczekać się może.

Mówi się u nas tyle o drożźnie przedmiotów najpierwszej potrzeby, wzywamy władze państwowe do walki z lichwiarzami towarowymi, wołamy głosem wielkim o karę śmierci na paskarzy. Później rozdieramy szaty z bólu, że wydane zarządzenia nie pomagają, gdyż ich stróże są przekupni, że znów tych trzebaby rozstrzeliwać i wieszać za nadużycia i łapownictwo. A zresztą pozostajemy w bezruchu. Spójrzmy więc raz w oblicze prawdy: nie chce się nam samym schylić po leżącą u stóp naszych — taniłość. Nie chce się nam podjąć trudu i wysiłku wytrwałego w zrzeszeniu spożywców; pragnęlibyśmy, aby ktoś za nas dokonał przemiany charakterów ludzkich, ktoś, jakaś władza potężna i czysta, aby wyjałowiła krew ludzką z zarazką chciwości i drapieżności, aby uczyniła z ludzi-bestji — ludzi miłujących bliźniego i łaknących sprawiedliwości. Owszem, czcimy nawet tężyznę znajdującą, zdaniem powszechnem, wyraz najlepszy w spółzawodnictwie, w walce o byt i stanowisko. Ludzi, wierzących w spółdziałanie jako siłę najskuteczniejszą w pracy nad utrzymaniem i rozwojem gatunku, nazywamy mazgajami społecznymi.

Nie można zaprzeczyć, że droga kooperacji wogóle a spożywców szczególnie jest trudna. Ale właśnie przez to jest cenna i w dziedzinie ekonomicznej jedynie pewna. Dla powodzenia swego wymaga ona pracy, wysiłku moralnego. Nie wystarczy bowiem jednego aktu przystąpienia z udziałem pieniężnym do tej czy innej spółdzielni, a potem całą troskę o rozwój złożyć na zarząd i oczekiwać natychmiastowych korzyści. Potrzeba ciągłego,

stałego spółdziałania czynnego wszystkich członków. Ta bowiem tylko spółdzielnia ma być zapewniona, której członkowie uważają ją za swoją, mówią o niej „nasza”, czują to, że jest ich dziełem, dziełem ich stałego trudu i wysiłku. Członek spółdzielni musi umieć cierpliwie czekać. Rzeczy trwałe tylko wytrzymałość buduje.

A właśnie nam Polakom tego potrzeba bardziej, niż innemu narodowi. Wiemy to o sobie, że jesteśmy ludźmi „krótkiego oddechu”, niezdatnymi do dłuższego wysiłku. Od kilkuset lat uświadamiamy sobie tę główną naszą wadę narodową i ciągle nie możemy się jej pozbyć. Nic dziwnego: do tego potrzeba nie aktu woli jednorazowego, bodajby najpotężniejszego i najszczerzego, ale kształcenia charakteru przez pokolenia. — Udział w kooperacji szeroko rozumiany — to jedna z dróg do przetwarzania charakteru. Bardzo to przytem wygodna szkoła życia. To tak, jakby ktoś wdrażał się do jakiegoś zawodu, przyswajałby sobie jakąś specjalność i nietylko sam nie płacił za tę naukę, ale jemu by jeszcze płacono. Spółdzielnia bowiem każda, należycie wspierana przez swych członków, daje im doraźne korzyści, np. towar tańszy, lepszy, uczciwie odmierzony lub odważony. Mamy więc i zapłatę za kształcenie charakteru.

Zasobną w siły, obfitującą w błogosławione wpływy jest spółdzielczość. Samorząd ogólny, jego przedstawicielstwa w gminie i powiecie, — będące gospodarzami na swych terytorjach, nie mogą przy wypełnianiu swych zadań nie brać w rachubę tych skupień siły solidarności społecznej.

Józef Bek.

Sejmikowe Komisje rewizyjne.

Jednym z najważniejszych punktów programu racjonalnych oszczędności w samorządzie jest należyte ujęcie i zorganizowanie kontroli nad całą gospodarką finansową poszczególnych związków samorządowych. Wychodząc z tego założenia i uznając, że prawdziwie wydatną może być tylko akcja oszczędnościowa, prowadzona przez same organy związków samorządowych, Biuro Zjazdów Samorządu Ziemskiego, jako wykładnik dobrowolnie zrzeszonych powiatowych związków komunalnych Rzeczypospolitej Polskiej, uznało za swój obowiązek dopomożenie swym członkom w należytem rozwiązaniu zagadnienia kontroli przez wypracowanie ramowego regulaminu i instrukcji sejmikowych komisji rewizyjnych.

Wzory regulaminu i instrukcji dołączamy niżej.

Punktem wyjścia przy opracowywaniu ich były dla nas potrzeby i stosunki w b. dzielnicy rosyjskiej, gdzie najsilniej rozwinął się system kontrolowania gospodarki powiatowej przez specjalne komisje. Materiał stanowiły regulaminy i sprawozdania komisji rewizyjnych w licznych powiatach. Opracowane przez Biuro projekty podaliśmy krytycznej ocenie przez specjalną ankietę, w której wzięło udział około 20 osób z pośród działaczy samorządowych. Ostateczny tekst wzorów regulaminu i in-

strukcji ustalił Zarząd Rady Zjazdów Samorządu Ziemskiego.

Przewodnią zasadą, którą kierowaliśmy się przy opracowywaniu wzorów, było przeświadczenie, że jak najsilniejsza i najwszechstronniejsza kontrola wszelkiego publicznego gospodarstwa jest koniecznością. Organom i osobom kontrolowanym kontrola taka nietylko nie ubliża, lecz przeciwnie — wzmacnia ich stanowisko, chroniąc najskuteczniej przed nieuzasadnionymi a tak łatwo rozpowszechniającymi się podejrzeniami. Powtórę — wszechstronna kontrola uchroni od niejednego błędu, a błędy popełnia każdy, kto działa.

Regulamin i instrukcja mają na celu ujęcie w odpowiednie ramy funkcji kontrolnych sejmików powiatowych, jako reprezentacji powiatowych, wykonywanych w stosunku do organów wykonawczych pow. związków komunalnych.

Opracowując wzory regulaminu i instrukcji, Biuro Zjazdów bynajmniej nie ma na celu zupełnego ujednolicenia działalności komisji rewizyjnych we wszystkich powiatach. Chodzi raczej tylko o dopomożenie z jednej strony sejmikom przy normowaniu zasad organizacji komisji rewizyjnych, z drugiej strony — samym komisjom przy wykonywaniu ich obowiązków. Pomoc ta wydaje

się nam konieczna, albowiem przegląd sprawozdań o organizacji i działalności komisji rewizyjnych w szeregu powiatów b. dzielnicy rosyjskiej wykazuje, iż pomimo niewątpliwie dobrej woli ze strony sejmiku i komisji — praca komisji, nieujęta w należyte ramy, nie wydaje spodziewanych rezultatów, niekiedy zaś organizacja komisji przeczy kardynalnym zasadom stosunku sejmiku, jako organu uchwałodawczego i kontrolującego, do wydziału powiatowego i przewodniczącego wydziału — jako organów wykonawczych.

Ażeby uniknąć wszelkich nieporozumień, należy przypomnieć, że kontrola gospodarki pow. związku komunalnego może być wieloraka. Nie chodzi nam jednak w tej chwili ani o kontrolę, wykonywaną przez ogół obywateli (publiczność posiedzeń sejmików, ogłaszanie uchwał, wykładanie budżetów), ani o kontrolę ze strony władz nadzorczych, ani też o kontrolę przewodniczącego wydziału i samego wydziału nad działalnością urzędników komunalnych. Ta ostatnia kontrola — niezbędna także w zakresie rachunkowości i całej gospodarki finansowej — może być wykonywana periodycznie lub doraźnie, jednoosobowo przez przewodniczącego wydziału, przez wydział kolegjalnie lub przez specjalną, wyłonioną przez wydział, komisję. Różną od tej kontroli jest jednak kontrola, jaką wykonywa sejmik powiatowy nad całą gospodarką pow. związku. O ten ostatni rodzaj kontroli chodzi nam tylko w tej chwili i tej tylko kontroli dotyczą omawiane wzory.

Wykonywanie kontroli bezpośrednio przez sejmik powiatowy na posiedzeniu sejmiku jest fikcją. Niezbędnym tedy staje się organ pośredni, który jednakże nie może być traktowany, jako organ samoistny, lecz tylko jako organ pomocniczy sejmiku. Tym organem jest właśnie komisja rewizyjna.

Z pomocniczego charakteru komisji wypływa konieczność zupełnego uzależnienia jej od sejmiku. Komisja jest mandatarjuszem sejmiku; mandat może być w każdej chwili odwołany; działa w ramach udzielonego jej przez sejmik pełnomocnictwa, zawartego w regulaminie komisji; wskaźnikiem orientacyjnym w jej działaniu jest instrukcja.

Z drugiej strony, jako organ sejmiku, zastępujący sejmik w dziedzinie kontroli szczegółowej, komisja musi być zupełnie niezależna zarówno pod względem swego składu, jak i swobody działania, od organów wykonawczych, a więc wydziału i przewodniczącego wydziału.

Ze względu na zadanie komisji skład jej musi gwarantować dostatecznie bliski kontakt z sejmikiem. Stąd postanowienie regulaminu, że większość członków komisji musi należeć do składu sejmiku, oraz, że przewodniczący komisji musi być członkiem sejmiku. Gwarantuje to równocześnie możliwość wypowiedzania się komisji bezpośrednio na posiedzeniach sejmiku; tylko członkowie sejmiku bowiem mogą zabierać głos na posiedzeniu.

Szczególnie ważną rzeczą jest wyraźne określenie, co należy do zakresu działania komisji. Niewątpliwie sejmik ma prawo badać wykonanie swych uchwał pod każdym względem, a nie tylko finansowym i do tego badania wyłaniać specjal. komisje. Jednakże uczynienie z komisji rewizyjnej organu wszechstronnej kontroli chybia-

łoby celu i sprzeciwiałoby się postulatowi możliwej specjalizacji. Dlatego najtrafniejszym rozwiązaniem wydaje się nam powierzenie komisji rewizyjnej kontroli wprawdzie całej gospodarki powiatowego związku, ale tylko pod względem finansowym. Jest to zakres tak szeroki, obowiązki tak rozległe i odpowiedzialne, że uczynienie im zadość będzie wymagało wielkiego nakładu trudu i wielkiej pracowitości ze strony członków komisji. Rozszerzanie zakresu działania komisji poza kontrolę finansową osłabiałoby intensywność pracy w tym właśnie najważniejszym kierunku i odbiłoby się ujemnie na rezultatach.

Kontrola gospodarki finansowej pow. związku pod względem jej formalnego porządku wchodzi wprawdzie w obręb zadań komisji rewizyjnej, ale bynajmniej tego zakresu nie wyczerpuje. Jest raczej środkiem tylko, a nie celem. Tego rodzaju kontrola należy w pierwszym rzędzie do wydziału powiatowego i przewodniczącego wydziału. Natomiast komisja rewizyjna sejmiku dokonywa jej tylko w tym celu, aby zdobyć podstawę do oceny racjonalności i celowości gospodarki finansowej; przeprowadza ją o tyle, o ile to jest niezbędne dla uzyskania kryterjów tej oceny. I ze względów praktycznych wydaje się ze wszechmiar wskazanem, aby komisja rewizyjna unikała zbyt drobiazgowego wnikania w różnego rodzaju subtelności buchalteryjne, które wymagają wiele czasu i trudu, zwłaszcza, gdy rewidentami nie są zawodowi buchalterzy, daje zaś stosunkowo małe korzyści ze względu na zasadnicze zadania komisji. Tym właściwym zadaniem komisja poświęcić musi główną swą uwagę; musi zbadać wogóle i w szczegółach — czy fundusze, łożone przez pow. związek komunalny, administrowane są w myśl intencji sejmiku, zgodnie z ogólnymi zasadami gospodarności i oszczędności i czy osiągnane rezultaty są proporcjonalne do nakładu środków.

Włożenie na komisję formalnego obowiązku częstego przeprowadzania rewizji nie byłoby celowe. Prowadziłoby to do konieczności nazbyt formalnego tylko działania. Częstotliwość rewizji opłacałoby się kosztem jej gruntowności. Albowiem przeprowadzenie rewizji całej gospodarki powiatowej we wszystkich jej działach i szczegółach jest zadaniem tak wielkiem, że komisja będzie musiała włożyć wiele trudu, by taką kontrolę przeprowadzić raz w ciągu całego roku. To też tylko jednokrotna, albo wszechstronna rewizja, ponadto zaś zbadanie rocznego zamknięcia rachunkowego winno być formalnym obowiązkiem komisji. Nie należy natomiast ograniczać jej praw pod tym względem.

Instrukcja o sposobie przeprowadzania rewizji nie wyczerpuje oczywiście sprawy. Stara się tylko zwrócić uwagę komisja na najważniejsze momenty, które rewizja powinna wyświecić.

REGULAMIN SEJMIKOWEJ KOMISJI REWIZYJNEJ.

I. Skład i wewnętrzna organizacja.

§ 1. Komisja rewizyjna jest organem pomocniczym sejmiku powiatowego, powołanym w celu wykonywania

bezpośredniej kontroli nad gospodarką finansową powiatowego związku komunalnego.

§ 2. Komisja rewizyjna składa się z 5 członków, wybranych przez sejmik zasadniczo na okres kadencji tego sejmiku, który wyboru dokonał.

Sejmikowi służy jednak prawo w każdej chwili odwołać mandaty wszystkich lub poszczególnych członków komisji rewizyjnej i powołać na ich miejsce nowych.

§ 3. Conajmniej 3 członków komisji rewizyjnej winno należeć do składu sejmiku.

W skład komisji nie mogą wchodzić przewodniczący i członkowie wydziału powiatowego, płatni funkcjonariusze powiatowego związku komunalnego, oraz osoby, wchodzące w umowy majątkowe z powiatowym związkiem komunalnym.

§ 4. Komisja rewizyjna wybiera ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę. Przewodniczącym może być tylko członek, należący do składu sejmiku.

§ 5. Komisja może powołać ze swego grona sekretarza, który prowadzi protokoły posiedzeń komisji.

Na wniosek przewodniczącego komisji przewodniczący wydziału powiatowego jest obowiązany przydzielić do dyspozycji komisji urzędników komunalnych w celu spisywania protokołów posiedzeń i czynności komisji.

§ 6. Członkowie komisji za posiedzenia tudzież za czynności rewizyjne, dokonywane poza posiedzeniami, otrzymują zwrot kosztów podróży oraz djety na tych samych zasadach, jak członkowie sejmiku za posiedzenia sejmiku.

II. Zakres czynności.

§ 7. Komisja sprawuje kontrolę nad finansową gospodarką powiatowego związku komunalnego przez dokonywanie perjodycznych i doraźnych rewizji.

§ 8. Badaniu komisji podlega:

a) formalna prawidłowość czynności kasowych i rachunkowych, zgodność tych czynności z obowiązującymi instrukcjami kasowo-rachunkowymi oraz zgodność stanu kasy z księgami;

b) zgodność dokonywanych wydatków i pobieranych dochodów z obowiązującym budżetem, obowiązującymi przepisami prawnymi, regulującymi pobór danin i innych przychodów komunalnych, tudzież ze statutami i innymi uchwałami sejmiku;

c) celowość poszczególnych operacji finansowych i całego kierunku gospodarki finansowej powiatowego związku komunalnego, tudzież gospodarcza racjonalność prowadzenia zakładów, przedsiębiorstw i innych urządzeń pow. związku.

§ 9. Badaniu komisji nie podlegają czynności organów pow. związku, nie mające bezpośredniego związku z gospodarką finansową.

§ 10. W ciągu roku budżetowego komisja jest obowiązana przeprowadzić przynajmniej jednokrotną rewizję wszystkich działów gospodarczych pow. związku komunalnego oraz poszczególnych zakładów, przedsiębiorstw i urządzeń.

§ 11. Natychmiast po sporządzeniu zamknięcia rachunkowego za ubiegły okres budżetowy, komisja bada zamknięcie ze względu na zgodność z budżetem, księgami i dowodami oraz ocenia na podstawie zamknięcia

kierunek i racjonalność całej gospodarki w ciągu ubiegłego okresu budżetowego. Przy ocenie komisja opiera się zarówno na wynikach czynności rewizyjnych, przedsiębiorzonych w ciągu roku, jakoteż na rewizji, przeprowadzonej w miarę potrzeby doraźnie po sporządzeniu zamknięcia rachunkowego dla wyświetlenia nasuwających się z zamknięcia zarzutów i wątpliwości.

§ 12. Poza czynnościami, przewidzianymi w §§ 10 i 11, komisja przedsięwzięje czynności rewizyjne w miarę i w zakresie uznanej przez się potrzeby, tudzież na podstawie uchwał sejmiku, zlecających zbadanie poszczególnych kwestyj.

III. Sposób dokonywania czynności.

§ 13. Komisja spełnia swoje obowiązki przez:

a) badanie ksiąg, rachunków, zamknięć, dowodów, kosztorysów, umów i t. p. dokumentów;

b) badanie stanu kasy;

c) badanie na miejscu zakładów, przedsiębiorstw, urządzeń komunalnych oraz poszczególnych robót;

§ 14. Czynności swoich dokonywa komisja:

a) na posiedzeniach;

b) w delegacjach conajmniej po 2 członków komisji, wyznaczonych przez samą komisję.

§ 15. Posiedzenia zwołuje i przewodniczy na nich przewodniczący komisji lub jego zastępca. Przewodniczący jest obowiązany zwołać posiedzenie na żądanie 2 członków komisji.

Pierwsze posiedzenie po wyborze zwołuje przewodniczący sejmiku.

§ 16. Posiedzenia są prawomocne przy udziale przewodniczącego wzgl. jego zastępcy oraz conajmniej 2 członków.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów. Przewodniczący bierze udział w głosowaniu. W razie równości głosów uważa się za uchwalony ten wniosek, za którym oświadczył się przewodniczący.

Na żądanie tych członków komisji, którzy przy głosowaniu pozostali w mniejszości, ich zdanie odrębne wraz z motywami winno być wciągnięte do protokołu i zakomunikowane sejmikowi.

§ 17. Posiedzenia i wszelkie czynności komisji są poufne. Na posiedzeniach i przy innych czynnościach komisji mogą być obecne tylko te osoby, które komisja zaważwała w celu złożenia wyjaśnień.

Głosowanie na posiedzeniach komisji odbywa się w każdym razie w nieobecności osób, nienależących do składu komisji, z wyjątkiem protokulanta (§ 5 ust. 2), którego wiąże obowiązek tajemnicy urzędowej.

O przebiegu posiedzeń, treści uchwał, tudzież wynikach przeprowadzonych przez komisję czynności rewizyjnych i ujawnionych przy rewizji okolicznościach i faktach, członkowie komisji obowiązani są zachować milczenie. Obowiązek tajemnicy nie dotyczy posiedzenia sejmiku, na którym komisja składa sprawozdanie z dokonanych czynności i ich wyników.

§ 18. Komisja może mocą formalnej uchwały przyzwać do pomocy rzeczoznawców, nie należących do składu komisji. Rzeczoznawcy mogą otrzymać specjalne wynagrodzenie za swoje czynności jedynie według norm, uchwalonych przez sejmik i w granicach uchwalonego przez sejmik na ten cel kredytu.

§ 19. Komisja dokonywa rozdziału pracy pomiędzy swych członków i wyłania z pośród siebie delegacje (§ 14) do zbadania poszczególnych działów gospodarki lub poszczególnych kwestyj.

Delegacje składają sprawozdania na posiedzeniu komisji. Protokoły czynności delegacji są integralną częścią protokołu posiedzenia komisji, na którym złożono sprawozdanie.

§ 20. O rozpoczęciu poszczególnych czynności rewizyjnych przewodniczący komisji wzgl. członkowie wyznaczonych delegacji (§ 14) zawiadamiają przewodniczącego wydziału powiatowego najpóźniej bezpośrednio przed rozpoczęciem rewizji.

§ 21. Przewodniczący wydziału powiatowego oraz wszyscy funkcjonariusze pow. związku komunalnego są obowiązani na żądanie przewodniczącego komisji lub wyznaczonych członków delegacji rewizyjnych dostarczyć rewidentom wszelkich dokumentów (§ 13), okazać stan kasy oraz udzielać wszelkich wyjaśnień, jakie rewidentom uznają za potrzebne.

§ 22. O przebiegu posiedzeń komisji, tudzież czynności rewizyjnych, przeprowadzanych poza posiedzeniami, spisuje się szczegółowy protokół.

W protokole należy przedstawić stan faktyczny, jaki w rewidowanym zakresie zastała komisja, uchybień, jakie rewizja stwierdziła, sformułowane przez komisję zarzuty oraz wnioski, jakie komisja uchwaliła na podstawie wyników rewizji.

§ 23. Korespondencję, związaną z tokiem prac komisji, prowadzi biuro wydziału powiatowego.

§ 24. Jeżeli pow. związek komunalny utrzymuje własne środki lokomocji, przewodniczący wydziału powiatowego winien ich dostarczyć rewidentom na żądanie przewodniczącego komisji w celu przedsięwzięcia wyjazdów, związanych z badaniem na miejscu.

IV. Sprawozdania.

§ 25. Z dokonanych czynności komisja składa sprawozdanie sejmikowi — w miarę swego uznania — bezpośrednio na posiedzeniu sejmiku, bądź też za pośrednictwem przewodniczącego sejmiku. W każdym razie po zakończeniu rewizji przewodniczący komisji winien o wynikach rewizji zawiadomić przewodniczącego wydziału.

Oprócz sprawozdania komisja jest obowiązana przedstawić sejmikowi wnioski, wskazujące sposoby usunięcia spostrzeżonych uchybień.

§ 26. O ile komisja składa sprawozdanie bezpośrednio na posiedzeniu sejmiku, referuje je przewodniczący komisji lub wyznaczony przez komisję członek, będący równocześnie członkiem sejmiku.

§ 27. Sprawozdanie z wyników badania zamknięcia rachunkowego za ubiegły okres budżetowy (§ 11) winna komisja złożyć sejmikowi najpóźniej na tem posiedzeniu, na którego porządku dziennym znajduje się sprawa zatwierdzenia zamknięcia i udzielenia wydziałowi powiatowemu absolutorjum.

INSTRUKCJA

W SPRAWIE PRZEPROWADZANIA REWIZJI PRZEZ SEJMIKOWE KOMISJE REWIZYJNE.

I. Rewizja rachunków i kasy.

1. Przy rozpoczęciu rewizji komisja winna spraw-

dzić, czy rachunkowość i kasowość prowadzi się według ustalonego przez wydział powiatowy systemu.

W tym celu komisja bada:

a) czy wydział powiatowy ustalił w drodze formalnej uchwały system prowadzenia rachunkowości;

b) czy rodzaj ksiąg odpowiada ustalonemu systemowi;

c) czy zgodnie z tym systemem dokonywa się poszczególnych czynności rachunkowych i kasowych.

2. Komisja zwraca uwagę na formalny porządek prowadzonych ksiąg, stwierdza, czy są paginowane i przesnurowane, czy poszczególne zapisy dokonane są czysto i bez poprawek, mogących budzić wątpliwości co do treści lub autentyczności zapisu oraz czy dowody są należycie uporządkowane i przechowywane.

Komisja winna stwierdzić, czy zapisy w księgach są prowadzone bieżąco w miarę dokonywania operacji kasowych i czy niema i nie było pod tym względem niedopuszczalnych lub nieusprawiedliwionych zaległości.

3. Zgodność ksiąg z dowodami rachunkowymi bada komisja przez porównanie wszystkich bądź tylko wybranych przez siebie pozycji z dowodami, zwracając szczególną uwagę na autentyczność i formalność dowodu.

4. Komisja stwierdza na podstawie ksiąg i dowodów, czy wydatków dokonano w granicach budżetu i w zgodzie z innymi uchwałami sejmiku. W razie ustalenia przekroczenia budżetu lub innej niezgodności z uchwałą sejmiku komisja bada przyczyny, które niezgodność spowodowały.

5. W zakresie wymiaru i poboru danin komunalnych komisja bada:

a) czy wszystkie daniny, zarówno co do swego rodzaju, jak i wysokości stawek są pobierane zgodnie z uchwałami sejmiku;

b) czy ewidencje wymiaru i poboru danin są prowadzone prawidłowo i przejrzyste;

c) czy sposób poboru danin zabezpiecza dostatecznie przed nadużyciami;

d) w razie istnienia zaległości — czem są spowodowane i czy ściągania dokonywa się z należyłą energią oraz równomiernie od wszystkich płatników;

e) czy na wpłacane daniny wystawia się należyte pokwitowania;

f) czy księga biercza daniny zgadza się z zapisami w księdze kasowej i pokwitowaniami.

6. Komisja sprawdza:

a) czy gotówkę powiatowego związku komunalnego lokuje się wyłącznie w instytucjach kredytowych, wskazanych w uchwałach sejmiku lub wydziału powiatowego i czy instytucje owe przedstawiają dostateczną pewność;

b) czy warunki lokaty odpowiadają ogólnym stosunkom kredytowym i są dogodnie dla powiatowego związku zarówno ze względu na wysokość oprocentowania, jak i warunki wypłaty;

c) czy prowadzi się należyłą ewidencję ulokowanych sum;

d) czy gotówki obrotowej powiatowego związku nie używa się, chociażby tylko chwilowo, na cele, nieprzewidziane uchwałami sejmiku.

7. Kontrola kasy dokonywa komisja z reguły nie spodziewanie przez przeliczenie zawartości kasy przez

jednego z członków komisji w obecności kasjera i porównanie stanu kasy ze stanem ksiąg.

Przy tej sposobności komisja winna się przekonać, czy lokal kasowy jest dostatecznie zabezpieczony, czy sposób przechowywania gotówki, papierów wartościowych, ksiąg oraz kluczy od kasy nie nastrocza obaw; tudzież czy dostęp do kasy mają tylko upoważnieni do tego urzędnicy.

8. Komisja sprawdza, czy rachunkowość i kasa są dość często kontrolowane przez przewodniczącego wydziału powiatowego lub powołaną przez wydział specjalną komisję.

9. Na podstawie rewizji rachunkowości i kasy komisja rewizyjna ustala wnioski, czy rachunkowość i kasowość są prowadzone w formalnym porządku, w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawnymi, przyjętymi instrukcjami, budżetem i innymi uchwałami sejmiku, czy poszczególne operacje kasowe i rachunkowe odpowiadają przepisom i uchwałom tudzież interesom powiatowego związku oraz czy stan kasy zgadza się z księgami i dowodami.

10. Przy sposobności rewizji rachunkowości i kasy komisja ustala te okoliczności, które mają znaczenie dla oceny celowości gospodarki w poszczególnych dziedzinach działalności powiatowego związku komunalnego.

II. Administracja ogólna, majątek i administracja długów.

11. Komisja winna sprawdzić, czy ilość urzędników i niższych funkcjonariuszów, zajętych w biurze wydziału powiatowego, odpowiada normom, uchwalonym przez sejmik. Powinna się ona także przekonać, czy wypłata uposażenia pracownikom odpowiada ściśle obowiązującym przepisom, zwłaszcza co do zaszeregowania do poszczególnych szczebli wynagrodzenia oraz przyznania dodatków na rodzinę.

12. Komisja winna zbadać, czy nabywanie materiałów pisarskich, druków, opału, materiałów do oświetlenia i t. p. odbywa się w sposób prawidłowy i odpowiadający interesom powiatowego związku, czy materiały owe są należycie przechowywane i zużycie ich odpowiednio kontrolowane.

13. W związku z powyższymi badaniami komisja ustala, czy personel administracji ogólnej jest należycie wykorzystany, gospodarka rzeczowa biura wydziału dostatecznie oszczędna i czy ogólne koszty administracyjne powiatowego związku nie są nadmierne.

14. Komisja sprawdza, czy w biurze wydziału powiatowego prowadzi się w sposób prawidłowy księgę inwentarza całego nieruchomości i ruchomego majątku powiatowego związku komunalnego oraz czy zapisów i wykreszeń w tej księdze dokonywa się na podstawie dostatecznych dowodów.

15. Prawdziwość księgi inwentarza bada komisja przez porównanie wszystkich lub wybranych przez siebie pozycji księgi ze stanem faktycznym. W ten sam sposób bada komisja, czy podana w księdze inwentarza wartość poszczególnych obiektów majątkowych odpowiada rzeczywistości.

16. Przez badanie na miejscu przynajmniej najważniejszych obiektów majątkowych komisja sprawdza, czy obiekty te są należycie konserwowane i użytkowane zgo-

dnie z przeznaczeniem i największą dla powiatowego związku komunalnego korzyścią.

17. Szczególną uwagę powinna komisja poświęcić dokonywanym transakcjom, powodującym nabycie lub pozbycie oraz przyjęcie lub oddanie w najem wzgl. dzierżawę obiektów majątkowych. W szczególności komisja powinna zbadać:

a) czy transakcji dokonano na podstawie i w granicach uchwał sejmiku lub wydziału — zależnie od tego, który organ był uprawniony do powzięcia decyzji;

b) czy wybór kontrahenta i warunki umowy odpowiadają interesom powiatowego związku;

c) czy forma umowy daje dostateczną gwarancję pewności oraz czy zabezpieczono dostatecznie interesy powiatowego związku komunalnego na wypadek niedotrzymania warunków umowy.

18. W zakresie administracji długów powiatowego związku komunalnego komisja winna zbadać:

a) czy prowadzi się ewidencję długów, obrazującą stan zadłużenia powiatowego związku oraz terminy płatności odsetek i kapitału;

b) czy wszystkie zobowiązania dłużne zostały zaciągnięte na podstawie i w granicach upoważnienia sejmiku;

c) w razie, jeżeli uchwała, upoważniająca do zaciągnięcia pożyczki, nie określała dokładnie warunków, czy warunki, na jakich zaciągnięto pożyczkę, odpowiadają ogólnym stosunkom kredytowym i czy są korzystne dla powiatowego związku;

d) czy przy spłacie odsetek i kapitału dotrzymano terminów, a jeżeli nie—z jakich powodów i czy uczyniono wszystko, aby utrzymać dobrą opinię kredytową powiatowego związku.

III. Przedsiębiorstwa, zakłady i urzędnicy powiatowego związku komunalnego.

A. Zasady ogólne.

19. Jeżeli dla poszczególnych przedsiębiorstw, zakładów i urzędów powiatowego związku prowadzi się rachunkowość i kasowość, całkowicie lub częściowo wyodrębnioną w stosunku do rachuby i kasy centralnej, natenczas komisja stosuje analogiczne przepisy części I niniejszej instrukcji.

Ponadto komisja winna ustalić, czy rozmiar i system wyodrębnionej rachunkowości i kasowości odpowiadają celowi.

20. Szczególną uwagę powinna komisja zwrócić na dostawy wszelkiego rodzaju materiałów dla przedsiębiorstw, zakładów oraz urzędów komunalnych i zbadać, czy przyjęty system nabywania materiałów zarówno co do wyboru dostawców, jak i warunków transakcji jest zgodny z ustalonymi przepisami i interesami powiatowego związku komunalnego.

21. W razie oddania robót w przedsiębiorstwo komisja powinna zbadać całą umowę z punktu widzenia korzyści dla powiatowego związku i sprawdzić, czy wykonanie odpowiada umowie, oraz czy jest należycie nadzorowane ze strony wydziału i powołanych do tego urzędników komunalnych.

22. Komisja sprawdza, czy kalkulacja cen wytworów wzgl. świadczonych usług przedsiębiorstw i zakła-

dów komunalnych odpowiada celowi, jakiemu dane przedsiębiorstwo wzgl. zakład ma służyć.

23. W ogólności przy rewidowaniu przedsiębiorstw, zakładów i urzędzeń komisja ustala, czy przedsiębiorstwo, zakład lub urządzenie ze względu na nakład środków pieniężnych, liczbę pracowników, wysokość ich wynagrodzenia, organizację pracy i t. d. — z jednej strony, oraz rozmiar korzyści, jakie przedsiębiorstwo wzgl. zakład przynosi powiatowemu związkowi komunalnemu lub ludności miejscowej z drugiej strony — spełnia w sposób jak najlepszy swoje zadania.

B. Wskazówki, odnoszące się do rewizji poszczególnych przedsięwzięć.

24. Przy rewizji taboru komunalnego komisja powinna zwrócić szczególną uwagę na następujące okoliczności:

a) czy karmienie żywego inwentarza odbywa się według ustalonych norm i czy owe normy są odpowiednie;

b) czy istnieje należycie zorganizowana kontrola zużycia paszy, benzyny do samochodów i t. p. materiałów;

c) czy prowadzi się odpowiednią ewidencję używania środków lokomocji powiatowego związku komunalnego;

d) czy i o ile ze względu na miejscowe warunki, rozmiar potrzeb, koszt utrzymania i t. p. okoliczności — jest racjonalne utrzymywanie własnych środków lokomocji przez powiatowy związek komunalny.

25. Rewidując gospodarkę drogową, komisja winna między innymi zbadać, czy personel drogowy — techniczny i zwykły — jest należycie wykorzystany, czy wysokość płac robotniczych odpowiada miejscowym warunkom, czy praca robotników jest należycie nadzorowana i odpowiednio wydajna, czy nabywanie i dostawa materiałów drogowych są zorganizowane w sposób najkorzystniejszy dla powiatowego związku, a zużycie materiałów należycie kontrolowane, czy maszyny dro-

gowe są wykorzystane i odpowiednio konserwowane, czy poboczne pożytki z dróg, a mianowicie z drzew przydrożnych, trawy w rowach i t. p. są obracane na właściwe cele i t. d.

Komisja winna porównać opłacalność stosowania pracy dniówkowej i akordowej oraz używania maszyn i robocizny ręcznej. Przez dokładną analizę wszystkich robót, wykonywanych na drogach, komisja powinna zbadać przeciętny koszt budowy, gruntownego remontu i zwyczajnej konserwacji jednego kilometra drogi bitej, ustalić, czy koszt ten nie jest nadmierny oraz czy racjonalnym jest prowadzenie robót sposobem gospodarczym, czy też raczej należy dążyć do stosowania systemu odawania robót w przedsiębiorstwo.

26. Przy rewizji zakładów opiekuńczych, leczniczych i t. p. komisja powinna zwrócić uwagę na należyte i oszczędne zorganizowanie nabywania i kontroli zużycia środków żywności, artykułów leczniczych, opalu i t. p., ilość personelu gospodarczego w stosunku do ilości pensjonarzy, należyte wykorzystanie posiadanych przez zakłady ogrodów i gruntów i t. p.

Komisja ustala przeciętny koszt dzienny utrzymania (wzgl. także leczenia) jednego pensjonarza i bada, czy koszt ten nie jest nadmierny.

IV. Badanie rocznego zamknięcia rachunkowego.

27. Badając zamknięcie rachunkowe za ubiegły okres budżetowy, komisja ustala zgodność zamknięcia z księgami, dowodami i stanem faktycznym kasy oraz preliminarzem budżetowym, równocześnie zaś przez rewizję rachunkową lub kontrolę na miejscu wszystkich lub poszczególnych agend powiatowego związku ustala, czy całość gospodarki w ubiegłym okresie była racjonalna, dostatecznie oszczędna, zgodna z budżetem, uchwałami sejmiku i odpowiadająca celowi.

Przy wysnuwaniu powyższych wniosków komisja posługuje się również materiałami, zgromadzonymi przez rewizję, dokonywane w ciągu roku budżetowego.

Niektóre zagadnienia, związane z budżetowaniem związków Komunalnych.

Uzupełniając swe uwagi w sprawie budżetowania związków samorządowych, zamieszczone w Nr. 21 i 22 „Samorządu”, a nawiązujące do projektu instrukcji przygotowanego już w tej chwili przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, pragnę jeszcze omówić kilka zagadnień, łączących się z tą sprawą.

I. Formularz preliminarza budżetowego.

W związku z ujednostajnieniem zasad budżetowania związków komunalnych należy również ustalić formularz preliminarza budżetowego i jego rozmiar. Jednolitość szematów bowiem ułatwi zarówno zestawienie budżetu, jak i orjentowanie się w nim osób zainteresowanych i władz nadzorczych.

Z powyższych względów Ministerstwo Spraw Wewnętrznych jest skłonne ustalić jednolity format budżetu i linjaturę arkusza. Za najwygodniejszy rozmiar formularza budżetowego uznać należy rozmiar arkusza papieru kancelaryjnego.

Na stronie zewnętrznej (okładce) formularz powinien zawierać nazwę odnośnego związku komunalnego z zaznaczeniem jego przynależności terytorjalnej do wyższej jednostki admin. (powiatu, województwa) oraz tytuł: „Preliminarz budżetowy na rok...”. Na każdej stronie u góry należy zamieszczać napis: „Preliminarz administracyjny” ewentualnie: „Preliminarz przedsiębiorstw komunalnych”. Rubryki formularza podaje wzór nr. 1.

Nr. 1.

Preliminarz administracyjny (wzgl. przedsiębiorstw komunalnych).

Tytuł	Paragraf	Pozycja	DOCHODY (wzgl. wydatki)		Suma wykonania prelin. budżetow. za r. 1925		Ustalono na r. 1926		Preliminowano na r. 1927				OBJASNIENIA	
			zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.		

Nazwy działów należy zamieszczać w tekście w rubryce 4-ej (np. „Dział I. Administracja ogólna”). Działy oznacza się bieżącymi cyframi rzymskimi, tytuły dużymi literami alfabetu, paragrafy cyframi arabskimi osobno dla każdego działu i pozycje małymi literami alfabetu osobno dla każdego paragrafu.

Dane, dotyczące wydatków i ew. dochodów urzędów i zakładów dobra publicznego można zamieszczać w preliniarzach specjalnych w formie załączników (np. prel. wyd. drogowych, budżet szpitalny). W preliniarzu administracyjnym na właściwym miejscu należy wówczas podawać ogólne sumy, ewent. dochody zaś zamieszczać w odpowiednich działach dochodów prelin. administracyjnego.

Celem uniknięcia zbyt dużej ilości rubryk pionowych należy wszelkie sumy (działu, tytułu, paragrafu i pozycji) zamieszczać w 1-ej rubryce pionowej, podając obok nazwy działu całkowitą sumę tego działu i podkreślając ją dwa razy; obok nazwy tyt. wzgl. § sumę tegoż tytułu wzgl. §, podkreślając raz jeden, a obok nazwy pozycji sumę tej pozycji bez podkreślenia. Sumy ewent. podpozycji zamieszcza się w rubryce 4-ej obok nazwy podpozycji.

Na końcu preliniarza administracyjnego i przedsiębiorstw komunalnych zamieszcza się ogólne zestawienia zarówno dochodów, jak i wydatków według działów, ew. według przedsiębiorstw.

Zestawienie dochodów sporządza się i podsumowuje osobno dla zwyczajnych dochodów, i osobno dla nadzwyczajnych z podaniem na końcu ogólnej sumy wszystkich dochodów.

Zestawienie wydatków prel. admin. sporządza się według następujących rubryk pionowych: 1) dział, jego liczba i nazwa, 2) suma wydatków zwyczajnych, 3) suma wydatków nadzwyczajnych, 4) suma ogólna (zwyczajnych i nadzwyczajnych), przyczem rubrykę 2, 3 i 4 należy podsumować.

Zestawienie preliniarzy przedsiębiorstw komunalnych sporządza się według wzoru Nr. 2.

Nr. 2.

Zestawienie preliniarzy przedsiębiorstw komunalnych.

Nr. bieżący	NAZWA PRZEDSIĘBIORSTWA	Suma dochodów zwyczajnych*)	Suma ew. delicytów	Suma dochodów nadzwyczajnych	Razem	Suma wydatków zwyczajnych*)	Czysty zysk	Suma wydatków nadzwyczajnych	Razem
1	Elektrownia								
2	Gazownia								
3	Rzeźnia i t. d.								
	Ogółem	—	—	—	—	—	—	—	—

II. Zaległości budżetowe, przenoszenie kredytów (virement) i preliniarze dodatkowe.

A. Zaległości budżetowe.

Zasadniczo wszelkie kredyty, przewidziane w preliniarzu budżetowym, wygasają z upływem ostatniego dnia okresu obrachunkowego. Terminów ulgowych celem wykonania prel. ub. okresu obrachunkowego nie przewiduje się. Jednakże pewne wydatki, powstałe w związku z prelim. ub. roku, należy po upływie tego okresu regulować. Są to sumy, potrzebne do pokrycia płatnych zobowiązań (płatne raty pożyczek, należności z tytułu dostaw i t. d.). Każdy związek komunalny powinien więc z upływem roku obrachunkowego ustalić sumę zaległości biernych, zestawiając t. zw. listy wierzycieli.

Do zaległości biernych zalicza się również zobowiązania, wynikające z umów, przyczem umowy, konkretnie ujmujące pewne zobowiązania związku komunalnego (np. umowa o dostawę maszyn) zalicza się w całości, umowy zaś, z których dla związku komunalnego powstają zobowiązania dopiero w miarę stopniowego ich wykonywania i tylko w tej części, w jakiej zostały w ub. roku obrachunkowym wykonane.

Niezależnie od zaległości biernych związek komunalny ustala zaległości czynne, do których zalicza się pozostałość kasową z ubiegłego okresu obrachunkowego i zaległe należne dochody (prywatno-prawne i z danin komunalnych), przyczem do zaległości czynnych włącza się należności z tytułu podatków, wymierzonych w ub. okresie obrachunkowym, a przed upływem tego terminu całkowicie nie pobranych względnie odroczone.

Zaległości bierne pokrywa się z zaległości czynnych. Odnośny obrachunek prowadzi się poza budżetem przyszłego okresu obrachunkowego. W przypadku braku pokrycia, co się może dopiero okazać w ciągu nowego roku obrachunkowego, należy sporządzić dodatkowy preliniarz. Najstosowniejszą do tego okazją będzie przyjmowanie zamknięcia rachunkowego ub. okresu budżetowego.

*) W rubryce dochodów wzgl. wydatków zwyczajnych zamieszcza się dochody wzgl. wydatki rzeczywiste, t. j. bez łącznego podawania i ew. deficytu wzgl. czystego zysku.

B. Przenoszenie kredytów („virement“)

Preliminarz budżetowy nie tylko daje zarządowi związku komunalnego podstawę do pobierania dochodów i ich wydatkowania, ale również wkłada nań obowiązek wykonania go w całości i we właściwym czasie.

Każdy przewidziany w preliminarzu budżetowym wydatek może być skutecznym jedynie na ten cel, na który został przeznaczony i tylko w granicach przewidzianego kredytu.

Zwiększenie pewnego kredytu w drodze „virement“, t. j. przez zmniejszenie innego kredytu, może mieć miejsce jedynie na podstawie uchwały organu uchwalającego, w odpowiedniej drodze zatwierdzonej, czyli w formie budżetu dodatkowego.

Organ uchwalający może dać ogólne upoważnienie organowi wykonawczemu do przeniesienia kredytów, lecz jedynie w granicach paragrafu (z pozycji na pozycję) i to wyłącznie w wydatkach rzeczowych.

C. Preliminarze dodatkowe.

Jeżeli kredyt, przewidziany w preliminarzu budżetowym, okaże się niewystarczający i nie może być zwiększony w sposób wyżej podany (virement), zarząd związku komunalnego powinien sporządzić dodatkowy preliminarz budżetowy zgodnie z przepisami, zawartymi w ustępach drugim i trzecim § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17 czerwca 1924.

Przy zestawianiu preliminarza dodatkowego stosuje się przepisy, obowiązujące przy zestawianiu preliminarza głównego z tą jednakże zmianą, że w dodatkowym preliminarzu budżetowym należy wskazać tylko dział i paragraf preliminarza głównego, do których wprowadza się zmiany.

III. Sposób zestawiania preliminarza budżetowego.

Przed przystąpieniem do układania preliminarza budżetowego zarząd związku komunalnego ustala podstawy prawne źródeł dochodowych, z których związek komunalny zamierza korzystać w danym okresie obrachunkowym.

Przedewszystkiem więc organ uchwalający powinien określić w drodze specjalnych uchwał, corocznie przedsiębranych, wysokość dodatków do podatków państwowych.

Podatki samoistne należy pobierać na podstawie stutów, uchwalonych na czas nieokreślony, aż do odwołania, względnie zmiany odnośnych przepisów prawnych. Tylko więc uchwały w sprawie wprowadzenia nowych podatków samoistnych należy przysyłać do zatwierdzenia najpóźniej razem z prelim. budżetowym. Poboru po-

datków samoistnych, już dawniej uchwalonych, nie należy ponownie uchwalać, lecz preliminować na podstawie dawniej powziętych i zatwierdzonych uchwał, zamieszczając odpowiednią adnotację w rubryce objaśnień.

Wpływy z pożyczek należy preliminować tylko wtedy, gdy związkowi komunalnemu wiadome są źródła, z których pożyczki mają być otrzymane, i gdy istnieje możliwość otrzymania ich z tych źródeł. Zasadniczo więc powinno się wpływy z pożyczek wprowadzać do preliminarza tylko wtedy, gdy się posiada promesę na pożyczkę.

Uchwały w sprawie pożyczek powinny być również przesłane władzy nadzorczej do zatwierdzenia nie później, niż preliminarz budżetowy.

Przestrzeganie wspomnianej procedury przyczynia się do dokładności i realności budżetu.

Wszelkie pożyczki, które związek komunalny będzie w możności otrzymać po zatwierdzeniu preliminarza budżetowego, należy obejmować preliminarzem dodatkowym.

Uwagi, wypowiedziane w odniesieniu do uchwał finansowych (podatki i pożyczki) odnoszą się również i do wszelkich innych uchwał, wymagających zatwierdzenia (np. uchwały w przedmiocie nabycia wzgl. zbycia własności nieruchomości).

Zarząd komunalny układa preliminarz na podstawie danych (zestawień dochodów i wydatków) poszczególnych jednostek organizacyjnych względnie gospodarczych tegoż związku komunalnego. Zestawienia te powinny być układane na jednakowych zasadach (np. jednakowe normy opalu, światła i t. p.), ustalanych przez zarząd związku komunalnego na każdy okres obrachunkowy. Nieprzestrzeganie tego warunku prowadzi do nieścisłości preliminarza i projektowania wydatków w każdym dziale gospodarczym w inny sposób.

Rozporządzenie wykonawcze Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie budżetowania będzie bezwzględnie obowiązywać gminy (wiejskie i miejskie) i powiatowe zw. komunalne z dniem ogłoszenia. Nie będzie więc obowiązywać starostw krajowych (woj. zachodnie) i Tymcz. Wydziału Krajowego w b. Galicji. Wobec objęcia pomienionem rozporządzeniem wszystkich przepisów, dotyczących budżetowania, przestaną z dniem wejścia w życie tego rozporz. obowiązywać § 10 rozp. z dn. 16 sierpnia 1924 r. (D. U. Nr. 82, poz. 790), § 1 rozp. z dn. 22 stycznia 1925 r. (D. U. Nr. 15, poz. 99) i rozporządzenie z dn. 3 lutego 1926 r. (D. U. Nr. 18, poz. 104).

St. Pachnowski.

Dookoła spraw samorządowych.

SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE OD OGNIA.

W dniu 29 marca r. b. na zjeździe dyrektorów oddziału P. D. U. w sprawozdaniu prezesa podano następujące informacje o wysokości składek w 1925 r.

„Ogólna suma składki za r. 1925 z doliczeniem zaległości za rok 1924 z 3.184.000 nieruchomości wynosiła okragło 39.600.000 złotych, z tego ściągnięto po dzień 1 marca r. b. 72%, po dzień 15 marca 75% składki.

Na poszczególne tereny stan inkasa dzieli się następująco:

w b. Kongresówce 94% wymiaru
na Kresach 60%
w Małopolsce 49%.

Co do Małopolski, to tam są specjalne warunki. Jeśli chodzi o Wschodnią Małopolskę—sprawy „Dnistrówce” opóźniły ogromnie tempo inkasa. Przypuszczać należy, że takie Oddziały, jak Lwowski, Stanisławowski, miałyby znacznie większe inkaso, gdyby nie zwłoka z powodu rewizji ubezpieczeń „Dnistrówce”. Oddziały zachodniej Małopolski mają warunki inne. Tam ogniskuje się opór i agitacja polityczna”:

Wykaz zasiłków, udzielonych strażom ogniowym przez
P. D. II. w okresie od 1 stycznia 1926 r.
do 1 kwietnia 1926 r.

NAZWA ODDZIAŁU	Ile straży otrzymane z zasiłków	Ogólna suma w gotówce i narzędziach
Tarnopolski	84	28.190.45
Warszawski	44	15.230.20
Krakowski	36	11.347.85
Kaliski	23	9.741.95
Stanisławowski	19	9.130.30
Siedlecki	23	8.288.30
Radomski	22	7.628.20
Włocławski	20	7.044.90
Tarnowski	33	6.991.60
Przemyski	21	6.415.75
Łódzki	27	5.799.70
Rzeszowski	22	5.569.60
Kielecki	13	5.412.20
Lubelski	11	5.340.—
Lwowski	14	4.346.75
Nowogródzki	8	4.233.20
Białostocki	8	3.997.50
Zamojski	12	3.912.30
Łomżyński	5	3.079.60
Sosnowicki	7	2.886.09
Wileński	3	1.947.15
Poleski	5	1.839.20
Wołyński	5	1.541.80
Śląski	2	324.—
Ogółem	467	160.238.59

BUDOWA DRÓG, A BEZROBOCIE.

W związku z zagadnieniem zatrudnienia bezrobotnych pierwszorzędne znaczenie posiada kwestja, w jakim stopniu poszczególne rodzaje robót publicznych przyczyniają się do zatrudnienia bezrobotnych. Najodpowiedniejsze będą oczywiście te roboty, w których największy stosunkowo procent kosztów przypada na robociznę.

W majowym numerze czasopisma berlińskiego „Die Gemeinde” znajdujemy ciekawe obliczenie w tej sprawie. W stosunku do całego kosztu wykonania robót wynagrodzenie robotników wynosi:

przy budowie dróg	50 — 60%
przy budowie domów	25 — 35%
w przemyśle metalowym	20 — 30%
w przemyśle drzewnym	15 — 25%
w przemyśle włókienniczym	10 — 15%

Widzimy więc, że budowa dróg jest najlepszym środkiem w walce z bezrobociem. Jest nim także i dlatęgo, że roboty drogowe pozwalają zatrudnić stosunkowo najwięcej robotników, nie posiadających specjalnego przygotowania do tego rodzaju pracy.

mi.

ZAMKNIĘCIE 4-go KURSU SZKOŁY DLA PRACOWNIKÓW GMINNYCH.

W dn. 30-m maja r. b. odbyło się w Biurze Pracy Społecznej zamknięcie 4-go kursu szkoły dla pracowników administracji gminnej, prowadzonej przez Tow. Pracy Społecznej.

Ze sprawozdania, złożonego przez kierownika kursu p. Rutkowskiego wynikało, że 4-ty kurs ukończyło ogółem 66 słuchaczy w tem 1 z wynikiem celującym, 5— b. dobrym, 22 — dobrym, 22 — dostatecznym, 7 — z poprawkami, 2 — niedostatecznym. Kurs trwał od 18-go stycznia do 29-go maja, z przerwą na święta wielkanocne.

Do słuchaczy na zakończenie przemawiali dyrektor B. P. S. p. Miklaszewski, oraz naczelnik wydziału ziemskiego w depart. samorządowym M. S. Wew. p. Piwocki.

Z życia samorządu.

Z DZIAŁALNOŚCI WARSZAWSKIEJ RADY WOJEWÓDZKIEJ.

Na ostatnim posiedzeniu Sekcji Rady Wojewódz-

kiej pod przewodnictwem p. wojewody Soltana omawiana była m. in. sprawa ognisk kultury rolnej i szkół rolniczych.

Naczelnik Wydziału Rolnictwa i Weterynarji, p. Tustanowski, w referacie swym podał do wiadomości, że Ministerstwo Rolnictwa, na podstawie opinji Komisji Sejmowo - Rządowej, złożonej z przedstawicieli Sejmu, Rządu, oraz fachowców, zakwalifikowało szereg obiektów przy parcelacji majątków państwowych na cele kultury rolniczej. Jako zasadę do określania obszaru przyjęto: dla szkół rolniczych męskich 33 ha, — żeńskich 16,5 ha, dla ferm rolniczych 165 ha, dla pól doświadczalnych od 33—56 ha. Na tej podstawie zostały wydzielone przez Ministerstwo Rolnictwa następujące objekty w woj. Warszawskim:

I. Na fermy rolnicze:

Powiat Ciechanowski — Gołymin	235 ha
Powiat Gostyniński — Góry	183 ha
Powiat Lipnowski — Lenie Wielkie	68 ha
Powiat Łowicki — Złaków Kość.	242 ha
Powiat Makowski — Bazar	251 ha
Powiat Mińsko-Mazowiecki—Iwowe	251 ha
Powiat Mławski — Będzimin	235 ha
Powiat Nieszawski — Bronisław	201 ha
Powiat Płocki — Mąkolin	235 ha
Powiat Pułtuski — Gołądkowo	202 ha
Powiat Płoński — Poświętne	332 ha
Powiat Przasnyski — Ruda	64 ha
Powiat Rypiński — Trąbin	55 ha
Powiat Rypiński — Piekiełko	46 ha
Powiat Skierniewicki — Głuchów	90 ha
Powiat Warszawski — Góra Trzciany	560 ha

II. Na szkoły rolnicze męskie:

Powiat Łowicki — Łowicz Blich	36 ha
Powiat Płocki — Niegłosy	40 ha
Powiat Przasnyski — Ruda	33 ha
Powiat Pułtuski — Gołądkowo	33 ha
Powiat Warszawski — Willa Góra	61 ha
Powiat Włocławski — Stary Brześć	39 ha

III. Na szkoły rolnicze żeńskie:

Powiat Grójecki — Uwieliny	17 ha
Powiat Płocki — Trzepowo	
Powiat Rypiński — Piekiełko	16 ha
Powiat Mławski — Rzęzawy	16 ha

W roku bieżącym zostały przez Ministerstwo Rolnictwa i D. P. przekazane na parcelację z tych obiektów, przeznaczonych na cele kultury rolniczej, majątki: Złaków Kościelny pow. 242 ha
Będzimin pow. 235 ha
Maj. Góry ma być przekazany Z. Stad 183 ha
Zamierzono przez Ministerstwo Roln. zre-

dukować:

Gołymin do 160 ha z parcel.	70 ha
Iwowe do 200 ha z parcel.	51 ha
Mąkolin do 120 ha z parcel.	115 ha

Razem 896 ha

Celem ognisk K. R., jako ośrodka pomocniczego, jest z jednej strony skoncentrowanie na terenie powiatu wszelkich działań kulturalno - rolniczych w jednym środowisku dla scharmonizowania i uintensywnienia pracy, z drugiej, uzupełnienia działalności naukowo - kultural-

nej pracą i pomocą realną dla podniesienia miejscowych gospodarstw rolnych.

Ogniska organizacyjne składają się z dwóch części:

- a) naukowo-kulturalno-rolniczych,
- b) praktyczno-rolniczych.

Do a) należą:

1) zakłady doświadczalno-rolnicze, zootechniczne i t. p.,

2) szkoły i kursy krócej, czy dłużej trwające,

3) poradnie rolnicze, hodowlane i t. p.,

4) biblioteki, czytelnie.

Do b) w dziale praktycznym uwzględnia się:

1) produkcja doborowych nasion siewnych,

2) hodowle szczepów owocowych,

3) produkcje nasion ogrodniczych,

4) zakładanie szkółek wikliny,

5) produkcje zarodowego bydła,

6) wychów rasowej trzody,

7) punkty kopulacyjne dla reproduktorów,

8) hodowle drobiu,

9) hodowle pszczoł i t. p.

Zamierzono jest tworzenie w ogniskach wzorów kooperatyw. Prowadzi się też obecnie akcją ochronną przeciw szkodnikom, przez bejcowanie dowożonych z okolicy nasion, przez dostarczanie środków do walki ze szkodnikami i t. p.

Zadania ognisk mają przede wszystkim na względzie gospodarstwa małorolne, które bez tej opieki fachowej nie będą w stanie w krótszym czasie racjonalnie gospodarować i zapewnić krajowi potrzebnej ilości produktów rolniczych.

W dobie obecnej, jak paroletnie doświadczenia wykazują, najważniejsze uznanie i wdzięczność u małorolnych wywołuje pomoc z działu praktycznego, która umożliwia im zaopatrzenie się w doborowe nasiona, szczepy owocowe, oraz materiał hodowlany inwentarza żywego.

Ogniska, jako czynniki lokalne, są najkompetentniejsze w doborze najodpowiedniejszych odmian zbożowych i mogą wywrzeć silniejszy wpływ na poprawę dotychczas powszechnie używanych zdegenerowanych i mało plennych odmian wśród małorolnych, którzy nie zawsze zdają sobie sprawę z doniosłości dobrych nasion. Pomoc w dostarczaniu małorolnym nasion siewnych w 1923 i 1924 r. wyraziła się w następujących cyfrach w centr. mtr.

Ognisko	Ozimina	Jare	Ziemniaki	Drzew.
				owoc.
Opatowiec	194+86	121	450	
Poświętne	100+220	120+50		
Stary Brześć	240+338	60+104	20+113	55 szt.

t. j. ilość nasion, potrzebna na obsiew 2000 mg.

W roku 1925 ognisko Brześć dostarczyło nasion na obsiew 700 mg. = 390 ha.

Przeglądając powyższe, pamiętać należy, że to dopiero okres wstępny organizacji pracy ognisk, które same z niczego musiały dochodzić do normalnego gospodarstwa, a które w 1924 roku uległy, z powodu klęski, poważnym wstrząsom. Kierunek ten pracy ognisk ma jednak ogromne znaczenie i widoki rozwoju, zanim ich

nie wyręczy akcja prywatna, na którą obecnie rachować trudno, pokąd stosunki tak finansowe, jak i ekonomiczne kraju nie wytworzą dla tej akcji pomyślnych warunków. Należy dodać, że ogniska napotykać na duże trudności z braku odpowiednich kierowników, z braku dostatecznych funduszy orza z powodu tego, że warsztaty rolne, przekazane na ten cel, są znacznie zdewastowane.

Najmniejszej ilości ziemi, zdaniem Wydziału Roln. i Wet., niezbędnej dla normalnego funkcjonowania ognisk, potrzebują: 1) zakład doświadczalny 60 mg., 2) szkoła męska 60 mg., 3) reprodukcja nasion rol. ogrodn., 4) produkcja szczepów owocowych, 5) produkcja wikliny i t. p. 300 mg., razem 420 morgów, t. j. norma, ustalona przez Ministerstwo.

Należy jednak zaznaczyć, że dotychczasowe ogniska posiadają powierzchni daleko więcej:

- 1) Stary Brześć 449 mg.,
- 2) Poświętne 415 mrg.+174 mg. łąk+ mg. nieużytków,
- 3) Opatowiec 300 mrg.+20 mg. łąk (własność pryw. Tow. Roln.).

Opatowiec jednak, nie posiadając terenów do produkcji zbóż, musiał wystąpić o przyznanie mu na cele kulturalno-rolnicze majątku państw. Mąkolin.

Jeżeli ogniska kultury rolniczej mają się normalnie rozwijać i odpowiadać dzisiejszym potrzebom rolnika, powinny posiadać potrzebne ku temu zarezerwowane przestrzenie, w przeciwnym razie tak doniosła dla rozwoju i życia gospodarstw małorolnych akcja ognisk nie będzie posiadała naturalnych warunków do uzewnętrznienia spodziewanych korzyści.

Sprawa ognisk kultury rolniczej wymaga bliższego zbadania i jednocześnie opracowania programu ich czynności. Dzisiaj byłaby ona o tyle ułatwioną, iż ogniska mają za sobą paroletnią praktyczną działalność i kierownicy mogliby dostarczyć cennych uwag. Przed przeprowadzeniem rewizji tej sprawy, zmiana i okrojenie przestrzeni, zarezerwowanej już dla ognisk, byłaby nieuzasadnioną i ewentualnie dla rolnictwa szkodliwą.

Opierając się na uchwałach Zjazdu Przedstawicieli Sejmików z dnia 27, 28.II i 1.III r. b., przyjętych w sprawie zadań samorządu powiatowego w dziedzinie popierania rolnictwa, referent podkreślił doniosłość: 1) zalecenia Sejmikom Powiatowym tworzenie sejmikowych komisji rolnych, 2) aby sprawa ognisk kultury rolniczej była przez komisje rolne rzeczowo rozpatrzona i wniośki, jako rezultat głębszego namysłu, były p. wojewodzie złożone. Sprawa ta tembardziej jest aktualna, że Ministerstwo Rolnictwa w najbliższym czasie zamierza przeprowadzić komisyjnie faktyczną potrzebę ognisk kultury rolniczej. Rewizja ta jest częściowo wywołana przez wystąpienie poszczególnych sejmików, które traktują tę sprawę, jako dla siebie nieaktualną i z majątków, przyznanych na ten cel, korzystać nie zamierzają (sejmik Gostyniński, Pultuski).

Wystąpienia takie należy traktować jednak nietylko jako niepożądane, ale wysoce nieogłędne. Sejmiki mogą się wstrzymywać z objęciem majątków państwowych na cele kultury rolnej jedynie z braku gotówki, którą nie rozporządzają narazie, nie powinny jednak sprawy tej przesądzać na przyszłość. Mamy przykład,

z jakimi trudnościami walczy powiat Kutnowski, który, nie posiadając przeznaczonego na ten cel majątku państwowego, musi, dla ratowania egzystencji stacji Kutnowskiej i utworzenia ogniska obecnie kupić za gotówkę majątek i wydać poważną sumę. 3) Aby Sejmiki przestrzeni ognisk nie redukowały bez głębszego zbadania sprawy, gdyż na zredukowanych przestrzeniach mogą być prowadzone jedynie tylko doświadczenia, które wymagają dużych nakładów i nie dają bezpośrednio efektywnych dla ludności korzyści, natomiast na większej przestrzeni może być prowadzona reprodukcja nasion na miejscowych polach doświadczalnych, wypróbowanych i nasiona będą oddane do użytku ludności. Tym sposobem zwiększa się zainteresowanie ludności ogniskami kultury rolniczej, wyświadczającymi tejże ludności bezpośrednie dobrodziejstwa. 4) Aby tam, gdzie prowadzą ogniska kultury rolniczej organizacje rolnicze, Sejmiki przychodziły z wydatną pomocą tym organizacjom.

Przechodząc następnie do spraw ludowych szkół rolniczych, Naczelnik wydziału Rolnictwa zaznajomił uczestników posiedzenia z obecnym stanem tychże szkół

Na terenie województwa Warszawskiego funkcjonują następujące niższe szkoły rolnicze:

pow. Łowicki — Łowicz Blich	40 uczniów
pow. Płocki — Niegłoty	46 uczniów
pow. Przasnyski — Ruda	20 uczniów
pow. Pultuski — Gołądkowo	19 uczniów
pow. Włocławski — Stary Brześć	12 uczniów
pow. Ciechanowski — Gołotczyzna	
pow. Błoński — Pszczelin	40 uczniów
pow. Nieszawski — Nieszawa	33 uczniów
szkoła żeńska	
pow. Płocki — Trzepowo	22 uczennice

Stan niektórych z nich jest pod względem frekwencji opłakany.

Szkoła rolnicza w Starym Brześciu posiada 12 uczniów (w dodatku stypend.), w Gołądkowie — 19 uczniów, w Rudzie — 20 uczniów, pomimo tego, że szkoły są dobrze wyposażone i pobudowane z wielkim komfortem i nakładem i obliczone na plus minus 60—80 uczniów i plus minus 40 uczennic.

Mając stan obecny na uwadze, należy zalecić Sejmikom Powiatowym, aby w porozumieniu między sobą prowadziły odpowiednią propagandę za pomocą instruktorów rolniczych, organizacji rolniczych, spółdzielni rolniczych, oraz, aby w tym celu szkoły podtrzymywały kontakt z byłymi uczniami, w celu rozbudzania potrzeby oświaty rolniczej w swoim otoczeniu i zwiększenia zastępu uczniów.

Po wysłuchaniu referatu i wyczerpującej dyskusji S. R. W. powzięła następującą rezolucję:

I) Zalecić Sejmikom Powiatowym tworzenie sejmikowych komisji rolnych.

II) Zalecić Sejmikom i Wydziałom Powiatowym podjęcie akcji, mającej na celu aktywne zachowanie ośrodków kultury rolnej.

III) Zalecić Sejmikom Powiatowym: a) aby w porozumieniu ze sobą zainicjowały odpowiednią propagandę za pomocą instruktorów rolnych, organizacji rolniczych, spółdzielni rolniczych, mającą na celu rozbudzenie potrzeby oświaty rolniczej i zwiększenie frekwencji

uczniów w ludowych szkołach rolniczych, b) aby w tym celu szkoły podtrzymywały kontakt z byłymi uczniami w celu rozbudzania potrzeby oświaty rolniczej w swoim otoczeniu i zwiększeniu zastępu uczniów, c) aby przy zakwalifikowaniu kandydatów na uczniów pierwszeństwo dawano tym, którzy będą po ukończeniu szkoły prowadzili u siebie gospodarstwo.

Pozatem rozpatrywane były przez Sekcję Rady Wojewódzkiej sprawy: zmiany granic gmin wiejskich Jeziorko i Bąków pow. Łowickiego, połączenia gmin Janowo i Duczynin pow. Przasnyskiego, rozszerzenia granic m. Nowego Dworu, oraz zmiany terminów targów i jarmarków w Łomiankach, Rypinie, Czerwińsku, Sierpcu, Lubiczu, Dobrzyniu, Osiecinach, Piotrkowie Kujawskim, Sadlnie i Serocku.

W końcu dokonano wyborów członków i zastępców do komisji odwoławczej dla spraw podatku dochodowego.

L. G.

ZALESIANIE NIEUŻYTKÓW W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM.

Poza wymienionemi już w „Samorządzie” powiatami Łódzkiem („Samorząd” Nr. 16) i Piotrkowskim („Samorząd” Nr. 18), które prowadzą intensywną akcję zalesiania nieużytków, należy wymienić jeszcze następujące powiaty w wojew. Łódzkim, zamierzające lub już prowadzące również tę akcję:

Pow. Kolski posiada 2386 ha nieużytków, w tem 1387 ha piaszków lotnych. Dotychczas akcję zalesiania prowadzili sami właściciele.

Sejmik Powiatowy ma zamiar rozpocząć szerszą akcję i projektu wstawić do budżetu na 1927 r. na ten cel 2000 zł.

Pow. Koniński posiada 4254 ha nieużytków. Wydział Powiatowy prowadzi akcję zalesiania — w 1924 r. zasadził sosną popositą 50 morgów, w 1925 r. — 38 morgów nieużytków. Na ten cel w budżecie Sejmiku na r. b. znajduje się 2000 zł.

Pow. Łaski posiada 11318 ha nieużytków, w tem 4663 ha piaszków lotnych i 2006 wrzosowisk. Wydział Powiatowy żadnej akcji w tym kierunku nie prowadzi.

Pow. Radomskowski posiada 7408 ha nieużytków. Wydział Powiatowy rozpoczął akcję zalesiania tych nieużytków przez założenie plantacji wikliny na 5 morgach, która ma być stopniowo zwiększana do 10 morgów. Na jesieni r. b. ma być założona szkółka drzew leśnych. W budżecie Sejmiku na ten cel w r. b. znajduje się 5000 zł., taka sama suma projektuje się na rok przyszły.

Pow. Sieradzki posiada 8000 ha nieużytków. Wydział Powiatowy zasadził 10 morgów sosną zwykłą, pozatem zakłada własną szkółkę sadzonek sosny. W budżecie Sejmiku na ten cel w r. b. znajduje się 5000 zł.

Pow. Słupski posiada 3393 ha nieużytków. Wydział Powiatowy żadnej akcji w kierunku zalesiania nieużytków nie rozwija narazie, jedynie czyni starania o zapomogę z M. R. i D. P.

Z SEJMIKU STOPNICKIEGO.

Sejmik Stopnicki odbył w d. 26-m marca r. b. posiedzenie, na którym, między innymi, rozpatrywał sprawy: zmian poczynionych w budżecie przez wojewodę przy zatwierdzaniu, oraz sprawę przekształcenia gimnazjum sejmikowego na seminarjum nauczycielskie. W dyskusji nad obu sprawami przejawiały się momenty charakterystyczne dla ustosunkowania się poszczególnych członków Sejmiku do tych zasadniczych dla gospodarki powiatowego związku komunalnego spraw. Dlatego też podajemy poniżej krótki obraz przebiegu dyskusji.

Sprawa zmian w budżecie.

Po odczytaniu budżetu Sejmiku na rok 1926, zatwierdzonego przez p. Wojewodę Kieleckiego z pewnemi zmianami, zabrał głos członek Sejmiku i burmistrz m. Stopnicy, p. Gałdziński Kazimierz z następującym wnioskiem: Wojewoda z tytułu swojego stanowiska mógł tylko zaproponować Sejmikowi pewne zmiany w budżecie. Sejmik rozpatrzyłby tę sprawę i powziął odpowiednie uchwały zgodnie z sytuacją ekonomiczną kraju. Na nic nie zdały się pra-

ce poszczególnych komisji sejmikowych, Wydziału Powiatowego i Sejmiku, związane z opracowaniem budżetu na rok 1926, skoro władza nadzorcza postąpiła według swego uznania, nie respektując prawa samorządu i spychając go do roli nic nieznaczącej. Ponieważ do czynienia zmian w preliminarzu budżetowym w myśl art. 48 dekretu o samorządzie powiatowym Wojewoda nie jest uprawniony, przeto sejmik nie przyjmuje do wiadomości zmian, poczynionych w preliminarzu budżetowym. Przewodniczący w odpowiedzi na powyższy wniosek zwrócił uwagę na niewłaściwe, zdaniem jego, ujmowanie sprawy przez wnioskodawcę.

Drugi członek sejmiku, p. Starościak, wyraził żal, że Województwo wstawiło do budżetu sejmiku tak niską kwotę 76.000 zł. na utrzymanie dróg państwowych, gdy tymczasem sejmik przewidywał 313.910 zł., aby drogi państwowe utrzymać w możliwym stanie. Rok rocznie drogi te ulegają coraz większemu zepsuciu i dochodzą do tego stopnia, że komunikacja po takich jest coraz cięższa. Oszczędność w tym wypadku jest niecelowa i naraża Skarb Państwa jeszcze na większe wydatki, kiedy trzeba będzie przystąpić do gruntownej ich odbudowy.

Członek Sejmiku p. Radziwiłł poparł wywody p. Starościaka, natomiast sprzeciwił się wnioskowi mówcy poprzedniego, oraz zaproponował uchwalić następujący wniosek: — Przyjmując do wiadomości poczynione w budżecie przez województwo zmiany, równocześnie Sejmik wyraża ubolewanie, że sumy, przeznaczane na utrzymanie dróg państwowych zostały znacznie zredukowane, a mianowicie z 313.910 zł. na 76.000 zł. i upoważnia Wydz. Pow. do poczynienia najdalej idących kroków, ażeby sumy te zostały przynajmniej choć częściowo zwiększone, gdyż inaczej dróg rządowych, znajdujących się na terenie powiatu, nietylko nie da się utrzymać w stanie obecnym i tak bardzo opfakowanym, ale w krótkim czasie zniszczą się one doszczętnie.

Powyższy wniosek Sejmik większością 44 głosów uchwalił.

Sprawa przekształcenia sejmikowego gimnazjum koedukacyjnego typu humanistycznego w Stopnicy na seminarjum nauczycielskie.

Sekretarz Sejmiku, p. Wójcik, oświadczył, że sekcja wojewódzkiej Komisji Oszczędnościowej, rozpatrując w styczniu b. r. budżet Sejmiku Stopnickiego na r. 1926 skreśliła wydatki, związane z utrzymaniem gimnazjum w Stopnicy na rok szkolny 1926-27, stojąc na tem stanowisku, że utrzymanie szkół średnich ogólnokształcących nie leży w ustawowym obowiązku Sejmików. Wydział Powiatowy wiedząc, że ludność tutejszego powiatu dosyć biedna i bardzo oddalona od ośrodków oświatowych zyczy sobie utrzymać w powiecie szkołę średnią, aby ratować sytuację postanowił przekształcić sejmikowe gimnazjum w Stopnicy na seminarjum nauczycielskie. Województwo skłonne było zatrzymać pozycję rozchodową w budżecie na utrzymanie seminarjum nauczycielskiego, o ile Wydział Powiatowy przedłożyłby koncesję na prowadzenie seminarjum nauczycielskiego i zapewnienie Kuratorium Szkolnego, że seminarjum to będzie miało rację istnienia w Stopnicy, co też Wydział Powiatowy w zupełności osiągnął. Stawia przeto obecnie wniosek o przekształcenie z początkiem roku szkolnego 1926-27 obecnego gimnazjum na seminarjum nauczycielskie.

Nad sprawą tą wywiązała się dość ożywiona dyskusja. Członek Sejmiku p. Gałdziński wyraził zdanie, że za wszelką cenę należy dążyć do utrzymania w Stopnicy obecnego gimnazjum, seminarjum nauczycielskie nie da ludności tych dobrodziejstw co gimnazjum, które daje ogólne wykształcenie, umożliwiające abiturjentom dalsze studia w dowolnym kierunku, gdy tymczasem abiturjent seminarjum nauczycielskiego musi pozostać il tylko nauczycielem w szkole powszechnej, gdyż dla niego droga do wyższych studiów jest zamknięta. Członkowie Sejmiku pp. Baranski, Przekota i Godos popierali wywody p. Gałdzińskiego. Delegat rodziców uczącej się młodzieży w gimnazjum Stopnickiem p. Błażej Kądzielawa, któremu Sejmik zezwolił na przemówienie, prosił Sejmik o utrzymanie nadal w Stopnicy obecnego gimnazjum. P. Radziwiłł był zdania, aby w myśl wniosku Wydziału Powiatowego Sejmik uchwalił przekształcenie gimnazjum na seminarjum nauczycielskie, uzasadniając zdanie swoje odpowiedniami motywami. P. Popiel popierał wywody p. Radziwiłła. Przewodniczący w dłuższym przemówieniu wykazywał, że seminarjum nauczycielskie w Stopnicy miałyby więcej racji bytu niż gimnazjum, gdyż młodzież z tego gimnazjum częstokroć już po ukończeniu 6 klas opuszcza zakład naukowy w poszukiwaniu posady. Ludzie ci zmuszeni będą do opuszczenia zakładu, gdyż powiat jest biedny, nie są przygotowani do żadnego zawodu, a w życiu czeka ich rozczarowanie. Abiturjent seminarjum nauczycielskiego po ukończeniu zakładu posadę ma zapewnioną.

W głosowaniu za wnioskiem Wydziału Powiatowego, aby ginnazjum w Stopnicy przekształcić na seminarjum nauczycielskie głosowało: za przekształceniem ginnazjum na seminarjum nauczycielskie — 22, za utrzymaniem nadal obecnego ginnazjum — 26. Wobec powyższego Przewodniczący oświadczył, że Sejmik uchwalił nadal utrzymać w Stopnicy obecne ginnazjum. Nadto Sejmik wybrał jako swych delegatów do poparcia tej sprawy u władz nadzorczych pp. Galdzińskiego Kazimierza i Starościaka Stanisława.

SPRAWA „AMORTYZACJI” URZĄDZEŃ I INWENTARZA RUCHOMEGO.

Na posiedzeniu Wydziału Powiatowego w Świecicach w d. 23 kwietnia r. b. zadecydowaną została następująca sprawa:

Sekretarz Sejmiku odczytuje następujący wniosek, zgłoszony przez sejmikową Komisję Rewizyjną w sprawie odliczeń na amortyzację przy ocenie majątku sejmiku:

„Wobec tego, iż wartości inwentarza Sejmiku były określone przeważnie na mocy cen kupna, dokonywanych w latach ubiegłych bez odliczania z roku na rok % na amortyzację. Komisja Rewizyjna uważa, iż wartość inwentarza, sporządzonych na dzień 1.1. 1926 r., należy zredukować, przyjmując pod uwagę % na amortyzację jak następuje:

1) w stosunku do nieruchomości	10%
2) — do inwentarza żywego	20%
3) — do mebli i sprzętów	25%
4) — do środków lokomocji	40%
5) — do maszyn i warsztatów	35%
6) — do pomocy naukowej	50%
7) — do narzędzi drogowych	15%
8) — do narzędzi technicz. i kreśl.	50%
9) — do bielizny i ubrania	50%
10) — do biblioteki	25%
11) inwentarza martwego Szkoły Roln.	35%

Wydział Powiatowy przychylając się do wniosków Komisji Rewizyjnej uchwała jednogłośnie zamortyzować inwentarz zgodnie z powyższymi wnioskami.

W ten sposób sejmikowa Komisja Rewizyjna i Wydział Powiatowy określiły ryczałtowy stopień zniszczenia inwentarza i urządzeń. W każdym razie termin — procent na amortyzację — nie został ujęty właściwie. Inwentarza i urządzeń sejmiku nie można traktować podobnie, jak to się robi w instytucjach handlowych i przemysłowych, niema więc potrzeba obliczać terminu zaamortyzowania się wyłożonych na jego kupno sum. Oczywiście mowa tu o urządzeniach i inwentarzu w dziale administracji, a nie przedsiębiorstw.

Stąd też i ustalanie wartości pieniężnej tego inwentarza nie ma poważniejszego znaczenia.

GOSPODARKA DROGOWA W R. 1925 W POW. GRU- DZIAŹDKIM.

Wydział Powiatowy administruje drogami o łącznej długości 269,823 km. dróg powiatowych, oraz 128,288 km. dróg gminnych, czyli razem 398,111 km. dróg bitych, szos i bruków, które dzielą się na wymienione poniżej rodzaje:

1. Dróg o charakterze państwowym	27,226 km.
2. Dróg o charakterze wojewódzkim	48,800 km.
3. Dróg o charakterze powiatowym	193,803 km.
4. Dróg gminnych brukowanych, wybudowanych przy pomocy finansowej Wydziału Powiatowego, wzgl. Starostwa Krajowego i pozostających pod nadzorem powiatu	128,288 km.

Razem 398,111 km.

Personel techniczny oddziału drogowego, w którego zakres wchodzi również budownictwo naziemne i wodne, składa się:

- z 1-go budowniczego powiatowego w VII stopniu,
- z 1-nej siły pomocniczej biurowej w XII stopniu,
- z 6-ciu drogomistrzów w XI i X stopniu,
- z 1-go maszynisty dla wału parowego drogowego w XII st.,
- z 1-go szofera dla samochodu ciężarowego w XII stopniu,
- z 47-iu dróżników z płacą 75 zł. miesięcznie.

Budowniczy powiatowy prowadzi kierownictwo oddziału drogowego i budownictwa, jest kierownikiem technicznym w 14 spółkach wodnych i drenarskich, oraz rzeczoznawcą fachowym w powiatowym kolegium wodnym.

Powiatowy oddział drogowy podzielony jest na 6 okręgów drogowych, rozdzielonych pomiędzy drogomistrzów, jeden z nich

wyszkolony w ogrodnictwie prowadzi 25 morgową szkółkę drzew owocowych i leśnych w Okoninie.

Na jeden okręg drogowy i jednego drogomistrza wypada przeciętnie około 50 km. dróg powiatowych i około 25 km. dróg gminnych do dozorowania, zaś na jednego dróżnika przypada przeciętnie 5.5 — 6 km. dróg powiatowych do utrzymania porządku.

Personel drogowy jest obowiązany podczas wykonywania służby posiadać czapkę urzędową i legitymację, dróżnicy zaś ponadto książeczkę kontrolną.

Dla pomocy oraz kontroli gospodarki drogowej ustanowieni zostali przez Sejmik i Wydział Powiatowy 1 komisarz budownictwa oraz 17 komisarzy drogowych.

Oprócz narzędzi rozdzielonych pomiędzy dróżników i drogomistrzów, posiada oddział drogowy własny wał parowy drogowy z kompletnym taborem, 4 lżejsze wały drogowe żelazne do zaprzęgu konnego, samochód ciężarowy z przyczepką i 1-konną powózkę do wyjazdów służbowych dla budowniczego powiatowego.

Pod względem wykonanych robót nadeń rok 1925 do bardzo obfitych w prace drogowe, wykonano bowiem 22,700 km. nowych powłok na drogach, naprawiono zaś około 2,300 km. starych nawierzchni.

Szczególną opieką zostały w r. 1925 otoczone drogi państwowe, na których odnowiono powłok 11,400 km., na drogach wojewódzkich 2,500 km., a na drogach powiatowych 8,500 km., w tej liczbie około 4,00 km. brukowanych.

Ilość posiadanych, użytych i pozostałych materiałów przedstawiła się następująco: z r. 1924 pozostało w zapasie 3,700 m. kub. kamieni i 1,600 m. kub. żwiru, dostawiono w r. 1925 z powiatu i poza powiatem 7,060 m. kub. kamieni, 2,400 m. kub. brukowca i 4650 m. kub. żwiru. Po wykonaniu wyżej wymienionych robót pozostało na rok 1926 w zapasie: 2590 m. kub. kamieni i 105 m. kub. żwiru o wartości 46,057 zł.

W sprawie materiałów budowlanych zaznaczyć należy, że powiat grudziądzki jest bardzo ubogi w kamienie, wskutek czego większą część zapotrzebowania pokrywać musi rok rocznie przez zakupienie takowych w powiatach innych, jak w lubawskim lub kościerzynskim, znacznie odległych, wskutek czego podnosi się bardzo opłata kolejowa za przewóz kamieni, dochodząc do 8—9 zł. za 1 m. kub. Dwie najlepsze żwirownie w M. Tarpnie i w Rządzu są w rękach obcych, żądają tam za 1 m. kub. żwiru w miejscu 1,50—2,00 zł. Inne żwirownie w powiecie posiadają materiał lichej, mieszanym z piaskiem lub gliną, a ponadto położone są w miejscach dosyć niedostępnych, co przyczynia się do podniesienia kosztów przewozu.

Oprócz powyższych robót głównych ustawione zostały na 2 drogach państwowych, 2 drogach wojewódzkich i kilku powiatowych nowe granitowe kamienie kilometrowe i hektometrowe z numeracją, oraz nowe tablice orientacyjne, drogowe i samochodowe i odnowione zostały napisy na drogowoskazach.

Wykopano około 16,000 km. b. rowów, poćcinano tyleż bankietów, wysypano drogi latowe żwirem i uzupełniono brakujące zadrzewienie w ilości 2000 sztuk.

Przebudowano 1 most murowany, sklepiony w Pokrzywnie, oraz naprawiono przy 12 mostach pokład górny i poręczce oraz uszczelniono rozluźnione kamienie w 8 mostach murowanych.

Na naprawę dróg gminnych udzielił Wydział 2,300 zł. dotacji.

Z nowych prac budowlanych drogowych wspomnieć należy wykonanie budowy nowej drogi szosowej 3,00 km. długości z W. Tymawy do Osówka, przy pomocy finansowej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego i Starostwa Krajowego. Droga wymieniona ma po zupełnym wybudowaniu tworzyć połączenie komunikacyjno-gospodarcze do powiatu lubawskiego z Nowemiastem.

Przy zestawieniu ogólnych wydatków poniesionych w roku 1925 na etat utrzymania dróg, wypada przeciętnie koszt utrzymania 1 km. b. na 1425 zł., z sumy tej przypada na otrzymane dotacje $\frac{1}{3}$, zaś na Wydział Powiatowy $\frac{2}{3}$ części ogólnej sumy kosztów. Płace personelu oddziału drogowego wyniosły 7 $\frac{1}{2}$ % ogólnych kosztów. Cena za dostawę - m. kub. kamieni na drogę, zakupionych w powiecie, wyniosła od 12—16 zł. sprowadzonych koleją — 22 zł. Cena 1 m. kub. żwiru zależnie od jakości i odległości wyniosła z dostawą na drogę 7—9 zł. Za tłuczenie 1 m. kub. kamieni surowych płacono 5.50—5.75 zł. za robociznę na dniówkę 43 grosze za 1 godzinę przy 8-godz. dniu pracy, za powózkę 2-konną roboczą z usługą dziennie 6—20 zł.

DZIAŁALNOŚĆ NA POLU POPIERANIA ROLNICTWA SEJMIKU KALISKIEGO w r. 1925.

Popieranie rolnictwa przez sejmik kaliski rozpada się na na-

stępujące działy: zbożowy, meljoracyjny, sadowniczy, weterynaryjny i hodowlany. W zakresie tych działów zostały dokonane w r. 1925 następujące prace.

Dział zbożowy.

Akcja w tym dziale polega na dostarczeniu rolnikom dobrego ziarna do siewu. Zasadą przyjętą tu zostało dopłacanie z funduszu sejmiku pewnych kwot, by umożliwić nabycie naogół drogiego dobrego materiału siewnego.

W r. 1925 sprowadzono różnych gatunków doborowych owsa 1-go odsiewu 110.775 klg. Komisja rolna płaciła za centnar metryczny 42 zł., a sprzedawała po 32 zł., dopłacało się do każdego cnt. 10 zł., co uczyniło razem sumę 11.077 zł.

Sprowadzono jęczmienia „Hanna” 1-go odsiewu 9200 klg., po cenie 42 zł. za cnt., a sprzedawano po 30 zł. za cnt., dopłacono więc 1104 zł.

Poza nabywaniem i rozsprzedażą gotowego materiału siewnego, Komisja rolna stara się produkować ten materiał na terenie powiatu. Więc w r. 1925 sprowadzono i wysiano do reprodukcji na podstawie umów z prywatnymi właścicielami owsa i jęczmienia razem 85 kwintali.

W r. 1924-1925 wysiano żyta i pszenicy (gatunkowe) 107 kwintali.

Zadeklarowano z własnej produkcji Komisji rolnej jako 1-szy odsiew do sprzedaży małorolnym po cenach targowych żyta (petkus, Wierzbńskiego) i pszenicy (wysokolitewka) razem 1150 kwintali.

Sprzedano małorolnym z własnej produkcji w r. 1925 ziarna siewnego — żyta i pszenicy 1132 kwintali.

Następnie sprowadzono do reprodukcji na 1926 r. żyta i pszenicy 103 kwintali.

Dział meljoracji.

Do m. czerwca zawiązało się 8 spółek w celu drenowania pól i zgłosiło się 2 gospodarzy samodzielnych. W spółkach tych zaprojektowano do drenowania 3370 morgów, z czego wydrenowano 520 morgów. W projekcie jest zorganizowanie nowych spółek w 3 wsiach z obszarem około 1100 morgów.

Na zapoczątkowanie drenowania pól sejmik udzielił w r. b. 30.000 zł. tytułem krótkoterminowych pożyczek i zażyrowano weksli na sumę zł. 20.000 na kupno drenien.

Państwowy Bank Rolny udzielił pożyczek i w części wypłacił spółkom wodnym: przyznał razem zł. 255.200, wypłacił zł. 128.700.

Pożyczka państwowa wynosi 70% kosztorysu i oprocentowania w stosunku rocznym 5% od sta.

Wspomniane pożyczki udzielone zostały na lat 8 i rozłożone do spłaty na 5 rat rocznych, poczynając od 1 stycznia 1929 r.

Wobec powyższego wymienione wyżej 4 spółki wodne drenowanie pól mają całkowicie zapewnione finansowo.

Projekty dla spółki wodnej w Ksawerowie zostały złożone do zatwierdzenia, a dla pozostałych spółek w ciągu zimy będą przygotowane.

Dział sadowniczy.

Podcięto drzew posadzonych na drogach razem 6465 sztuk. W dalszym ciągu posadzono: jabłoni — 2136, grusz — 296, cześni — 718, śliw — 68, drzew alejowych — 1571. Razem więc posadzono nowych drzew — 4786 sztuk.

W powiatowej szkółce drzew owocowych dokonano następujących prac: Wysadzono dziczeków różnych drzew owocowych około 77.000 sztuk, drzew alejowych 5500 sztuk. Uszlachetniono drzew owocowych 47.900 sztuk. Wysadzono wierzby koszykarskiej na matki 5000 sztuk.

Dział weterynaryjny i hodowli.

Działalność na polu weterynaryjnym objęła akcję oświatową, objazdową i leczniczą. Działalność oświatowa wyraziła się w wygłoszeniu popularnych odczytów z dziedziny weterynaryjnej w liczbie 20, oraz w szeregu pogadanek na wystawie w Liskowie.

Podczas dokonanych objazdów dokonano szczepień: ochron-

nych 2903, leczniczych 639. Działalność lecznicza wyraziła się w udzielaniu porad ambulatoryjnych w lecznicy dla zwierząt, oraz podczas objazdów.

W lecznicy i na 3 punktach udzielono razem 774 porad, podczas zaś objazdów 384. Personel weterynaryjny przebył w objazdach ogółem 171 dni.

W zakresie hodowli działały punkty kopolacyjne koni i bydła: 6 ogierów i 2 buhaje.

ZWIĄZEK CELOWY DLA UTRZYMANIA ZAKŁADÓW OPIEKI SPOŁECZNEJ.

Podawaliśmy w swoim czasie o projekcie, podniesionym przez Wydział Powiatowy w Kolnie, utworzenia wojewódzkiego związku celowego dla wspólnego utrzymania zakładów opieki społecznej. Sprawa ta znalazła oddźwięk w wydziale Powiatowym w Ostrowiu Łomżyńskim, w związku z debatą nad działalnością schroniska.

Przewodniczący zapoznał członków z prowadzoną akcją opieki społecznej na terenie powiatu oraz z warunkami pracy wychowawczej miejscowego schroniska dla sierot.

Przewodniczący stwierdził, że praca wychowawcza nie daje oczekiwanych przez społeczeństwo rezultatów i, że ta rosnąca młodzież schroniskowa po dojściu do lat 14 — 16 nie dostaje określonego zawodu. Obawia się przeto przykrych następstw takiego wychowania, które poza utrzymaniem i niewielką nauką, nietylko że nie daje pensjonarzowi żadnego przygotowania zawodowego, a raczej przyczynia się do zupełnego wypaczenia charakteru i pojęć o jego obowiązkach względem społeczeństwa.

Przewodniczący nie dopatruje się winy zarządu schroniska, robiącego i tak wiele w stworzonych mu warunkach, lecz kładzie to na brak odpowiedniego pomieszczenia, któreby pozwoliło należycie rozwinąć system wychowania. Ponieważ stan finansowy powiatowego związku komunalnego na dłuższy czas nie pozwala myśleć o budowie odpowiedniego zakładu tembardziej, że powiat Ostrowski musi w pierwszym rzędzie dokończyć rozpoczęte imprezy budowlane (gmach gimnazjum, szkoły powszechne) — Przewodniczący radził z całą usilnością poprzeć wnioszek Wydziału Powiatowego w Kolnie w sprawie utworzenia związku celowego dla założenia i utrzymania zakładu opieki społecznej.

Wydział Powiatowy jednogłośnie przyjął się do wniosku Wydziału Powiatowego w Kolnie w sprawie obrócenia budynków koszarowych w Zambrowie na utworzenie związku celowego dla założenia i utrzymania zakładu opieki społecznej.

Jednocześnie Wydział Powiatowy postanowił podkreślić w piśmie do Wojewody Białostockiego, że utworzenie takiego związku, do którego powiat Ostrowski zgłasza swój akces, pozwoli Powiatowemu Związkowi Komunalnemu obecny budynek schroniskowy obrócić na należyte zorganizowanie opieki starczej i zwalczenie tą drogą żebractwa w powiecie.

ZWIĄZEK CELOWY DLA PROWADZENIA KOLEJKI.

Sejmik Kaliski na posiedzeniu w dn. 23 marca r. b. powziął następującą uchwałę:

Kaliski Powiatowy Związek Komunalny jest współwłaścicielem kolejki powiatowej Kalisko-Tureckiej, która została zbudowana w roku 1918 na zasadzie zezwolenia władz okupacyjnych. Kolej ta znajduje się obecnie od roku 1918 w ruchu, sprawa jednak koncesji nie jest załatwiona, wobec tego Sejmik postanawia wystąpić razem z Sejmikiem Tureckim i Radą Miejską m. Kalisza do Ministerstwa Kolei o udzielenie wszystkim trzem związkom samorządowym razem koncesji na eksploatację tej kolei, jako kolei użytku publicznego. Dla zarządzania koleją Sejmik postanawia utworzyć razem z powiatem Tureckim i Radą Miejską m. Kalisza związek specjalny według statutu, uchwalonego przez Sejmik na posiedzeniu w dniu 12 sierpnia 1921 r.

Wykonanie niniejszego postanowienia Sejmik zlecił Wydziałowi Powiatowemu.

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA.

O rozwój wsi.

Wszyscy naogół mówią bardzo krytycznie o stanie wsi polskiej. Jest ten pogląd usprawiedliwiony pod

wielu względami. Wieś polska nie jest taką, jaką chcielibyśmy ją widzieć, wieś polska pozostaje jeszcze ciągle

zacofaną, niezorganizowaną, pierwobytną. Daleko jej do wsi czeskiej czy niemieckiej. Jednak ten krytyczny stosunek nie powinien zaciemniać nam tego postępu, który wieś dokonała w ciągu 7 lat Polski nowoczesnej. Przypomnijmy sobie nasze gospodarstwa wiejskie po wojnie zapuszczone, w wielu miejscowościach zrujnowane, masa ugorów, brak inwentarza martwego i żywego, a w najlepszym wypadku trochę kłopskich koników i bylejaką krówkę, resztki ocalałe po nieustannych niemieckich rekwizycjach. W wielu gospodarstwach brak dorosłych mężczyzn, którzy od kilku lat oderwani od roli męczyli się gdzieś w bolszewickiej Rosji lub niewoli niemieckiej. Ludność wyniszczona rabunkową gospodarką okupantów, obdarta, nędzna. Porównajmy ten stan, o którym tak łatwo zapominamy, z chwilą *) obecną. Ugory w całej Polsce zniknęły. Wszędzie praca odbudowała zniszczone domostwa, rola należycie uprawiona, bo nawet drobny rolnik próbuje tu i owdzie stosować nawozy sztuczne. Inwentarz martwy dość zasobnie zaopatrzony. Koni, bydła i nierogacizny więcej naogół niż przed wojną — pozwala to nam nawet na poważny eksport za granicę. Ludność przyodziana należycie, a młodzież to nawet na różne zbytki sobie pozwolić może.

Tak się przedstawia gospodarka indywidualna.

Coś nie coś zrobiono i zbiorowemi wysiłkami. Oto stanęło już na wsi polskiej w każdym powiecie po kilka a nawet po kilkanaście gmachów szkół powszechnych. Wybudowaliśmy w ciągu kilku lat niemało szkół rolniczych. Choć złotym krokiem, ale w każdym razie kilkaset kilometrów nowych dróg bitych również przyczynia się do postępu gospodarczego wsi. A w ostatnich latach ile mleczarni spółkowych, kas gminnych i powiatowych oszczędnościowych, ile straży ogniowych ochotniczych, ile kółek rolniczych powstało! Mały to zapewne dorobek, ale on jest. Wskazuje na to, że nie wszyscy czas marnowali, że znaleźli się tacy, co to bez wszelkich weszwań, bez nadmiernego krzyku wzięli się do realnej pracy.

Tę różnicę pomiędzy 1918 rokiem a 1926 należy

*) Stan ten będzie inny w miejscowościach o wielkim rozdrobieniu gruntów, w których ludność na swe utrzymanie zdobyła środki z zarobków wychodźczych.

wskazywać tym wszystkim, co to swym przesadnym pesymizmem zniechęcenie szerzyć mogą. Poprawa jest. Specjalnie w gospodarstwie indywidualnym poprawa stanu materialnego jest wielka.

Lecz jest ona stanowczo za mała. Postęp jest zbyt nikły. Energja utajona wsi jest olbrzymia — sto razy większa niż to, co zostało zrobione. Bo zbyt mało światłych i uczciwych ludzi stanęło w szeregach samorządu czy pracy społecznej, by dopomóc wsi do wydobywania z siebie całej swej siły. Zbyt wielu i zbyt często udawało się na wieś zdobywać tylko dla siebie chłopskie głosy. Za bardzo wieś eksploatowano, za mało z nią pracowano. Zamiast rzetelnej i stałej pomocy w organizowaniu życia dnia codziennego, rzucano jej na pokarm trochę hasła i wiele obietnic.

Sądzę, że śmiało za zbyt powolny rozwój wsi polskiej winić należy przede wszystkim naszych polityków — posłów. Prawie na palcach policzyć można tych, którzy po wyborach nie utracili kontaktu ze wsią, którzy w jej codziennych zmaganiach się pomagali, stojąc w pierwszym szeregu na placówkach samorządowych i społecznych. Gospodarczy i kulturalny rozwój wsi wymaga zwiększenia aktywnie pracującej inteligencji. Nieliczna grupka samorządowców, urzędników i działaczy społecznych, pracuje nad rozwojem wsi w miarę swych sił. Potrzeba rozszerzenia liczby pracowników, którzy obejmą ruch organizacyjny, tak świetnie się zapowiadający, w instytucjach gospodarczych.

Jestem głęboko przekonany, że mocny głos wsi polskiej mógłby bardzo dodatnio oddziaływać na polityków uprawiających bezpłodne walki. Niechby tylko im powiedziano: „polityk, który chce głosów chłopskich, niech uprzednio popracuje nad rozwojem tej wsi na miejscu. Nie obietnic pustych, ale rzetelnej pracy wymagamy”. Trzeba przyznać, że polityka i walka partyjna są mocnym napojem. Biorą one ludzi i żywcem pozerają. Praca zaś codzienna w samorządzie czy instytucjach gospodarczych, nie jest tak pociągająca. To też wielkie uzdrowienie stosunków, ogromne pomnożenie sił pracowniczych specjalnie na wsi można by zaobserwować, gdyby głos samego ludu wskazał, że do polityki, do reprezentowania interesów całej Polski, droga prowadzi przez pracę u podstaw.

Wacław Gajewski.

Małopolska gmina wiejska i jej gospodarka finansowa — dawniej a dziś*).

IV.

2. Dodatki gminne do podatków państwowych.

Przed wejściem w życie ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w Małopolsce dodatki do podatków państwowych, (obejmujące wszystkie państwowe podatki bezpośrednie z wyjątkiem podatku osobisto-dochodowego) były podstawą gospodarki

finansowej gmin wiejskich i głównym źródłem ich dochodów.

*) Ostatnio drukowana część tej pracy w Nr. 20 „Samorządu” mylnie została oznaczona, jako „dokończenie”; winno być: „dokończenie części III”.

Ustawa o finansach komunalnych wprowadziła w dotychczasowym stanie rzeczy gruntowne zmiany, które pociągnęły za sobą znaczne zmniejszenie wydatności tego źródła dochodu.

Możność nakładania dodatków gminnych do podatków państwowych, obejmująca poprzednio sześć podatków bezpośrednich państwowych, zredukowana została teoretycznie do dwóch tylko podatków; gruntowego i od budynków, — zaś w praktyce w pierwszych przynajmniej czasach po wprowadzeniu ustawy o finansach komunalnych ograniczoną została faktycznie do samego tylko podatku gruntowego. Podatek państwowy od budynków nie istniał bowiem wcale, gdyż w miastach ustawa z 17.12.1921 (Dz. U. R. P. Nr. 2, poz. 6 z 1922 r.) podatek ten przekazała gminom miejskim, zaś w gminach wiejskich na mocy art. 16 ustawy z 15.6.1923 (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 505) uchylono od 1 stycznia 1924 pobieranie istniejącego z czasów austriackich podatku domowo - klasowego, zaś nowego opodatkowania budynków wiejskich na rzecz Państwa jeszcze nie wprowadzono.

Dopiero artykułem 25 ustawy o ochronie lokatorów i wydanem na jego podstawie posiadającym moc ustawy rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 17.6.1924 (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 523) wprowadzony został na rzecz Państwa pobór podatku od nieruchomości miejskich i niektórych budynków w gminach wiejskich. Umożliwiło to zastosowanie praktyczne zastrzeżonego w art. 2 i 3 ustawy o finansach komunalnych prawa związków samorządowych do nakładania dodatków komunalnych do podatków państwowych od gruntów i budynków poza obszarem gmin miejskich.

Podatek państwowy od niektórych budynków w gminach wiejskich nie obciąża budynków, związanych z produkcją rolną, a ponieważ wieś małopolska przedstawia typ niemal wyłącznie rolniczy, przeto liczba budynków, podlegających podatkowi państwowemu, a tem samem dodatkowi gminnym, jest naogół znikomą i jedynie w gminach podmiejskich, dalej w gminach będących siedzibą większych zakładów przemysłowych, tudzież w gminach wiejskich, będących zdrojowiskami lub letniskami, dodatki gminne do podatków państwowych mogły dostarczyć stosunkowo znacznie większego dochodu i w ślad za tem odegrać w gospodarce finansowej odnośnych gmin znacznie większą rolę.

Jakkolwiek podatek gruntowy jest podatkiem co do wydatności swej najsilniejszym — to niemniej ograniczenie prawa nakładania dodatków gminnych do samego tylko podatku gruntowego, jest dla gmin małopolskich w porównaniu ze stanem poprzednim ogromnym zwężeniem źródeł dochodów pod względem ilościowym, a spowodowany tem ubytek dochodów gminnych nie da się częstokroć powetować nowymi źródłami dochodów, otwartymi ustawą o finansach komunalnych. Tembardziej jeśli weźmiemy pod uwagę również bardzo znaczne ograniczenia pod względem dopuszczalnej wysokości stopy dodatków gminnych do podatków państwowych.

Galicyjska Krajowa ustawa gminna dopuszczała możliwość znacznego obciążenia gmin wiejskich dodatkami gminnymi do podatków państwowych z zastrzeżeniem wyższego zatwierdzenia zależnie od wysokości

stopy dodatków, a ponadto dopuszczalne były osobne dodatki szkolne bez ograniczenia procentowego wysokości stopy tych dodatków.

Ustawa o finansach komunalnych wydaje się na pierwszy rzut oka w porównaniu z galicyjską ustawą gminną znacznie liberalniejszą dla gmin i wogóle związków komunalnych, postanawiając w art. 1, że uchwały w sprawie pobierania dodatków komunalnych do podatków państwowych nie wymagają zatwierdzenia przez władze nadzorcze z wyjątkiem wypadku w art. 11 przewidzianego, który nie odnosi się zresztą do gmin wiejskich.

Jednak ta swoboda uchwalania dodatków gminnych jest bardzo względna, skoro się zważy, że granice dopuszczalnej wysokości stopy dodatków gminnych zostały w porównaniu ze stanem poprzednim znacznie zwężone.

Wprawdzie w Małopolsce dodatki ściśle gminne do podatków państwowych, dodatkowi podlegających, mogły reprezentacje gminne nakładać bez wyższego zatwierdzenia tylko do wysokości 20%, jednak za zatwierdzeniem wydziału powiatowego, względnie Wydziału Krajowego, mogły być te dodatki nakładane do wysokości 100%, zaś za uchwałą Sejmową ponad 100% bez procentowego ograniczenia. Ponadto poza dodatkami ściśle gminnymi mogły być nakładane osobne dodatki na celę szkolne, których wysokość była dostosowana do rzeczywistych potrzeb, objętych budżetem szkolnym, i nie była co do dopuszczalnej stopy ograniczoną.

Otóż dopuszczalna wysokość jedynych, podlegających obecnie dodatkom na rzecz gmin podatków od gruntów i od budynków została w porównaniu ze stanem poprzednim bardzo znacznie ograniczona.

W szczególności wedle art. 14 ustawy z dnia 15 czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 505) łączne obciążenie gruntów i budynków dodatkami na rzecz wszystkich związków samorządowych wynosić może 100%, zaś jedynie w wypadkach niezbędnej potrzeby za zezwoleniem Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu może być podwyższona o dalszych 50%, ale tylko w stosunku do państwowego podatku gruntowego bez dodatku progresywnego.

Z powyższych 100% dopuszczalnego obciążenia gruntów i budynków na rzecz samorządów korzystać mogą gminy wiejskie w Małopolsce wedle art. 2 ustawy o finansach komunalnych do wysokości 60%. Przekroczenie tej maksymalnej stawki jest dopuszczalne jedynie za zgodą wydziału powiatowego i wedle poprzedniej praktyki mogło mieć miejsce jedynie za zezwoleniem Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu — zaś wedle interpretacji wprowadzonej obecnie reskryptem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 4 listopada 1925, Nr. S. F. 2218-25 gminy wiejskie mogą z ewentualnej 50% podwyżki korzystać za zezwoleniem swej władzy nadzorczej, t. j. wydziału powiatowego. Ponieważ gminy wiejskie małopolskie korzystać mogą wedle art. 3 lit. A. a. ustawy o finansach komunalnych z prawa obciążania gruntów daninami komunalnymi tylko do wysokości 60%, przeto mogą za zatwierdzeniem wydziału powiatowego podnieść stopę dodatków gminnych do podatku gruntowe-

go o dalsze 30% ponad dopuszczalne normalnie 60%, t. j. do maksymalnej wysokości 90% państwowego podatku gruntowego.

Stan ten w porównaniu ze stanem istniejącym przed wejściem w życie ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych dla gmin wiejskich małopolskich ścieśnia w wydatny sposób możliwość pokrywania niedoborów gminnych obciążeniem gruntów daninami gminnymi.

Bez porównania niekorzystniej jeszcze dla gmin wiejskich przedstawia się rzecz, o ile rozchodzi się o dopuszczalność obciążenia budynków dodatkami gminnymi państwowego podatku od budynku.

Pomijając okoliczność, że przeważna część budynków w gminach wiejskich została ustawą z 15.6.1923 (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 505) w zupełności zwolniona od podatków państwowych, a tem samem od dodatków gminnych do tych podatków — należy zaznaczyć, że budynki wiejskie, podlegające podatkom państwowym, mają być wedle ustawy z 15.6.1923 (Dz. U. R. P. Nr. 65) (art. 14) o ile nie rozchodzi się o nadzwyczajną podwyżkę dodatków w wyjątkowych wypadkach przewidzianą ustępem drugim art. 14 oraz wedle ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (art. 2 i 3) pod względem obciążenia dodatkami gminnymi traktowane na równi z gruntami. Obciążenie ich może sięgać jak u gruntów maksymalnie 60% podatków państwowych, jednakowoż bez dopuszczalności dalszego podwyższenia tej stawki w wyjątkowych wypadkach do 90%.

Władze nasze centralne zamiast czuwać nad przestrzeganiem i wykonywaniem ustaw, zamiast dawać przykład poszanowania prawa bardzo potrzebny dla społeczeństwa, którego znaczna część wychowała się i wzrosła pod panowaniem bezprawia — same podkopują poczucie praworządności w społeczeństwie. Nie liczą się zupełnie z obowiązującymi ustawami, gwałcąc ich przepisy przez wydawanie zarządzeń sprzecznych z postanowieniami ustaw lub zmianę postanowień ustaw w drodze zwykłych rozporządzeń ministerjalnych.

Jaskrawym przykładem tego nieliczenia się władz centralnych z obowiązującymi ustawami i wpływającymi z nich prawami samorządów jest reskrypt Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 16 kwietnia 1926, Nr. S. F. 2815-26 w sprawie opodatkowania przez związki komunalne budynków na obszarze gmin wiejskich — który sprowadza przyznane ustawami prawo gmin wiejskich do opodatkowania budynków dodatkami gminnymi do podatków państwowych literalnie do zera.

Wymienione wyżej przepisy ustawy z 15.6.1923 (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 505) i ustawy o finansach komunalnych dopuszczają obciążenie podległych podatkowi państwowemu budynków na obszarze gmin wiejskich na rzecz związków komunalnych do wysokości 100% podatku państwowego, z czego przypada w Małopolsce na gminy wiejskie 60%, na powiaty 30%, zaś na Tymczasowy Wydział Samorządowy 10%, jako maksymalne obciążenie budynków podatkami komunalnymi.

Podatki te mogą być nakładane tylko w formie dodatków do podatków państwowych, a uchwały w sprawie pobierania tych dodatków nie wymagają za-

twierdzenia przez władze nadzorcze (§ 1 i 2 ustawy o fin. kom.).

Niezależnie od tego mają związki komunalne w myśl postanowień części II ustawy o finansach komunalnych prawo nakładania specjalnych opłat i dopłat — do których płacenia mogą być w miarę okoliczności pociągnięci płatnicy podatku budynkowego.

Otóż reskrypt Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 16.4.1926, Nr. S. F. 2815-26 kasuje przyznane gminom wiejskim (a także samorządom powiatowym) prawo nakładania dodatków do państwowego podatku budynkowego bez żadnego zatwierdzenia — przez wprowadzenie postanowienia, że obciążenie budynków, położonych na terenie gmin wiejskich i podlegających podatkowi państwowemu, nie powinno w roku 1926 w formie opłat drogowych i dodatków do państwowego podatku od budynków na rzecz wszystkich uprawnionych związków komunalnych łącznie przekraczać wysokości 50% państwowego podatku. Wprawdzie postanowienie powyższe wyrażone jest dla decorum w formie opinji Ministerstwa — jednak zaraz już następujące ustępy tego reskryptu zawierają kategorię postanowienie, że „o ile związki komunalne obciążają budynki wiejskie w formie opłat drogowych do wysokości 50% państwowego podatku od tych budynków, pobieranie w roku bieżącym na podstawie art. 2 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych dodatku komunalnego do państwowego podatku od budynków nie powinno mieć miejsca”, — oraz zarządzenie, że „dodatek komunalny do państwowego podatku od budynków wiejskich może być w roku bieżącym pobrany tylko w wysokości różnicy między 50% a wysokością (w procentowym stosunku) obciążenia tychże budynków w formie opłat drogowych, przyczem dodatek ten przypaść może powiatowym związkom komunalnym i gminom wiejskim w tym stosunku, jaki oznaczony został w art. 3 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych”. Wreszcie końcowe ustawy omawianego reskryptu zawierają zarządzenia, dotyczące przeprowadzenia jego postanowień przez władze nadzorcze w odniesieniu do powiatów i gmin wiejskich — przyczem nie liczą się wcale z prawem interesowanych związków komunalnych do nakładania dodatków do podatku budynkowego bez zatwierdzenia władzy nadzorczej.

Ponieważ wiadomą jest rzeczą, że niemal wszystkie powiatowe związki komunalne wykorzystują w pełni prawo nakładania specjalnych opłat drogowych w dopuszczalnych na rok 1926 ramach, t. j. do wysokości 50% państwowego podatku gruntowego oraz podatku od nieruchomości w miastach i niektórych budynków w gminach wiejskich, zaś do 15% cen świadectw przemysłowych i handlowych oraz kart rejestracyjnych — przeto przez sprzeczne z ustawą postanowienia powołanego reskryptu ministerjalnego, które przez władze nadzorcze, zostające pod kierownictwem urzędników, Ministerstwu Spraw Wewnętrznych podległych, niechybnie wykonane zostaną, zostaje zupełnie lub niemal zupełnie unicestwione ustawowe prawo gmin wiejskich do nakładania dodatków gminnych do państwowego podatku od budynków.

Wobec tego faktycznego stanu rzeczy dodatki gminne do podatku budynkowego w praktyce przestają

istnieć, jako czynnik oddziaływujący na ukształtowanie się gospodarki finansowej gmin wiejskich w Małopolsce, a jako jedynie wchodzące w rachubę źródła dochodu z dodatków gminnych pozostają dodatki do państwowego podatku gruntowego — które z powodów wyżej już wyluszczone przy zawodności i niewystarczalności innych źródeł dochodów gminnych nie mogą stanowić takiej podstawy gospodarki gminnej, jaką były poprzednio w Małopolsce dodatki do podatków państwowych, ani też rezerwy, do której możnaby się uciec, o ile źródła dochodów, przewidzianych ustawą o finansach komunalnych, nie dostarczą wydatkom gminnym potrzebnego pokrycia. Ten brak, u wielu gmin wiejskich bardzo dotkliwy i nie do zastąpienia, zmusił Rząd do wprowadzenia w wniesionym do Sejmu projekcie noweli gminnego podatku wyrównawczego, nie będącego w istocie swej niczem innym, jak zamaskowaną formą dodatków gminnych do podatków gruntowego, budynkowego i przemysłowego, pobieranych jednak nieekonomicznie, bo wymagających osobnego wymiaru i poboru jako samoistny podatek gminny.

Konieczność zastąpienia usuniętych niebacznie, względnie ograniczonych co do wysokości dopuszczalnej stopy dodatków gminnych do podatków państwowych, była w odniesieniu do Małopolski tak nagląca, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych reskryptem z 4 listopada 1925, Nr. S. F. 2218-25 zezwoliło jeszcze przed wniesieniem do Sejmu projektu noweli do ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych na pokrywanie nieznanających w innych źródłach dochodów pokrycia wydat. gmin wiejskich, nieznanym dotychczas w Małopolsce gminnym podatkiem wyrównawczym, którego maksymalną wysokość oznaczono w

rozporządzeniu ministerjalnym na kwotę 1 złoty od hektara opodatkowanego obszaru gminy. Tę samą wysokość dla całego Państwa z wyjątkiem pewnych terytoriów na kresach północno-wschodnich przewiduje dla całego Państwa wniesiony już po wydaniu wspomnianego rozporządzenia rządowy projekt noweli do ustawy o finansach komunalnych.

W ten sposób konieczne potrzeby życia gospodarczego samorządu gmin wiejskich przełamały niedostosowane do ich należytego zaspokojenia formy ustroju finansowego, wprowadzone ustawą o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. W tym wypadku okazało się, jak w wielu in., że życie jest silniejsze, niż martwa litera nieprzemysłanego należycie prawa. Niekonstytucyjną formę wprowadzania zmian w stosowaniu ustaw, w drodze zwykłego rozporządzenia min. jak najsilniej potępić należy. Niemniej trzeba skonstatować fakt, że gospodarka finansowa gmin wiejskich w Małopolsce, a w szczególności gmin niewielkich i niemal wyłącznie rolniczych, stanowiących typ w Małopolsce przeważający, nie znajdując pokrycia wydatków, związanych z zaspokojeniem niezbędnych potrzeb w źródłach, wskazanych ustawą o finansach komunalnych, wróciła w praktyce życiowej do starej i wypróbowanej swej podstawy, jaką stanowiły dodatki gminne do podatków państwowych, których stosowanie w obowiązującym zakresie jakkolwiek pod zmienioną formą i nazwą gminnego podatku wyrównawczego, zostało gminom małopolskim znowu umożliwione, przez co stworzono im zarazem możliwość, jeśli nie pełnego, to w każdym razie pełniejszego zaspokajania potrzeb, niż na to dotychczas ustawa o finansach komunalnych dozwalała.

Bolesław Kobak.

Z GMIN.

SPRAWY ZDROWOTNE W M. CZELADZ POW. BĘDZIŃSKIEGO. Organizacja służby zdrowia powiatu Będzińskiego ma do zanotowania dalszy krok w swym rozwoju. Powiat Będziński, jak wiadomo, posiada cztery miasta wydzielone, jedno miasto niewydzielone i Sejmik. We wszystkich miastach wydzielonych oraz w Sejmiku istnieją już od kilku lat wydziały zdrowia, mające pieczę nad zdrowotnością publiczną zamieszkałej na terenie danego samorządu ludności. Dotąd nad sprawami tego rodzaju w mieście niewydzielonym czuwał wydział zdrowia sejmiku, zaś od 15 maja r. b. zorganizowany został wydział zdrowia przy magistracie, który odąd już samodzielnie wszystkie te sprawy będzie prowadził. Miastem tem jest Czeladź, liczące około 20.000 ludności. Oprócz wydziału, jako części magistratu, który będzie załatwiał jedynie sprawy kancelaryjne, powstaje t. zw. „Ośrodek Zdrowia”, obejmujący zarówno przychodnie lecznicze, jak i zapobiegawcze. Duża ilość bezrobotnych, którzy spadli ciężarem na magistrat, stworzyła konieczność zorganizowania dla nich przychodni, w którejby ci ludzie znaleźć mogli pomoc

lekarską. Ale jednocześnie przystąpiono do zorganizowania przychodni tego rodzaju, jak przychodnia dla kobiet ciężarnych, dla matek i dzieci, przychodnia przeciwgruźlicza, przeciwjaglicza, przeciwweneryczna i t. p. Szczepienia zapobiegawcze, w tej chwili szczepienia ospy, będą również dokonywane przez ten „Ośrodek Zdrowia”. Posiadanie własnego lekarza administracyjnego bezwzględnie przyczyni się do podniesienia stanu zdrowotnego całego miasta, gdyż ludności nie wystarczyły wydane zarządzenia, o ile nikt nie będzie chodził i ciągle napominał o ich przestrzeżenie.

Powstanie wydziału zdrowia jest dla miasta bezwzględnie nadzwyczajnym krokiem naprzód i należy poczytywać za wielką zasługę magistratowi, a szczególnie burmistrzowi miasta, p. A. Rączaszskowi, który wykazał tyle zrozumienia dla doniosłości tego faktu dla powierzonego jego pieczy miasta; tembardziej zasługą jest większą, że cała ta organizacja miała powstać z pomocą materialną fundacji Rockefellera, a powstała jeszcze przed nadejściem tej pomocy. Wystarczyło dać pobudkę do zorganizowania wydziału zdrowia i obiecać

pomoc, aby magistrat natychmiast przystąpił do zrealizowania tego planu i nie czekając na nadejście środków materialnych z fundacji, znalazł pieniądze w swym budżecie i myśl od razu w czyn wprowadził. Tak jeżeli będą samorządy rozumiały swe obowiązki względem zdrowia swych obywateli, stan ich szybko będzie się poprawiał.

Dr. K. Ryder, Będzin.

GMINIACY BUDUJĄ SZOSY. Dn. 17 ub. m. w Głusku odbyło się zebranie gminne, na którym obecni byli p. starosta Krauze wraz z inspektorem samorządowym p. Larkowskim, oraz okoliczni ziemianie. Omawiano sprawę budowy nowej szosy abramowickiej. Dzięki przychylnemu stanowisku gminiaków i zrozumieniu przez nich potrzeby dobrej komunikacji, uchwalono dostarczyć na rzecz budowy szosy bezpłatnie świadczenia w naturze (podwody, robocizny), oraz połączyć kosztem gminy nową szosę z drogą Lublin — Głusk przez wybrukowanie drogi poprzecznej, idącej koło folwarku p. Sachsa. W dalszym ciągu obrad uchwalono rozwiązanie Rady gminnej i rozpisanie nowych wyborów.

BUDOWA PARKU LUDOWEGO. Roboty dookoła budowy Parku Ludowego na polesiu Konstantinowskim w Łodzi są w pełnym toku. W chwili obecnej prowadzone są intensywne prace nad niwelacją i budową nowych stawów. Obszar Parku Ludowego, który ciągnąć się będzie po obu stronach szosy Konstantinowskiej, wynosi 200 ha. W najbliższym czasie rozpoczęte zostaną prace nad budową boisk sportowych, których brak w naszym mieście dał się poważnie odczuć.

ROBOTY INWESTYCYJNE W PABJANICACH. Przy robotach publicznych w Pabjanicach jest zatrudnionych kilkuset robotników, przyczem niektórzy pracują na dwie zmiany w tygodniu, czyli każda zmiana 3 dni, by w ten sposób mogła osiągnąć większa liczba robotników jakiegokolwiek zarobki.

Roboty wykonywane są przy doprowadzaniu do porządku dróg i alei w parku Wolności gdzie również w roku bieżącym zostanie urządzony główny kwiatnik, strzelnica i boisko ter. owe.

Są również prowadzone roboty przy osuszaniu terenów miejskich pod Karolewem przy regulacji placu miejskiego.

O ile w najbliższym czasie udzieli rząd pożyczki magistratowi m. Pabjanic, zostaną rozpoczęte roboty przy budowie łaźni i elektrowni miejskiej.

Jak się dowiadujemy, magistrat m. Pabjanic ma również zamiar w najbliższym czasie rozpocząć budowę poczekalni przy Miejskim Kinie Oświatowym.

WALKA Z ŻEBRACTWEM. Wobec rozszerzającej się plagi żebractwa magistrat m. Łodzi postanowił zwrócić się do odnośnych władz o legitymowanie wszystkich osób żebrzących i w wypadku stwierdzenia, że pobierają one zapomogi z wydziału opieki społecznej — ścigać je sądownie. Jednocześnie magistrat podejmie energiczne starania w celu uruchomienia domu pracy dla żebraków.

Walka z żebractwem na szerszą skalę będzie mogła być podjęta przez magistrat łódzki po wydaniu odnośnych przepisów o surowych karach za żebranie, które to przepisy opracowuje obecnie ministerstwo pracy.

Poradnik samorządowy.

1. *Pytanie:* Wójt gminy Czastary, pow. Wieluński, zapytuje, co należy czynić, aby ściągnąć z ławnika kosztu podwody wynajętej na jego koszt wobec odmowy dostarczenia podwody? (ławnik odmówił dostarczenia podwody, powołując się na art. 252 ustawy o sam. gminnym z r. 1864; sąd pokoju powództwa cyw. gminie nie przyznał).

Odpowiedz: Należy w skardze apelacyjnej powołać się na art. 252 ustawy gminnej z r. 1864, który odnosi się jedynie do urzędników administracji gminnej (wójt i sołtys) i jako przepis wyjątkowy nie może być interpretowany rozszerzająco w drodze przyznawania odnośnych uprawnień i ławnikom będącym dziś organami sądowymi a nie administracji gminnej.

2. *Pytanie:* P. A. Wojakowski zapytuje:

1) Jakie nazwisko nosi mężczyzna nieślubnie urodzony, który do lat 30 nosił nazwisko matki, poczem został notarialnie usynowiony? Czy to dotyczy również i jego żony?

2) Gdzie powinien mężczyzna omówiony w pytaniu pierwszym być zapisany do ksiąg st. ludności?

3) Czy uprawnienie do pobierania dodatku mieszkaniowego nabywa się przez umieszczenie odnośnej klauzuli w statucie etatów? Czy niewstawienie na ten cel odnośnego kredytu może wstrzymać wypłatę dodatku?

4) Jak należy postąpić, jeżeli Rada gminna przyznała 15% dod. kom., a wydział powiatowy to skreślił z braku pokrycia budżetowego?

5) Czy pieczętka wójta winna być odciskana na wszystkich pismach, jakie wychodzą z urzędu gminnego, czy też tylko na ważniejszych dokumentach?

6) Czy pomocnik sekretarza może podpisywać za sekretarza i jak (t. j. czy „w z.”, czy też „za“)?

Odpowiedz:

Ad. 1. Nie jest nam wiadomem, co pytający rozumie pod usynowieniem: czy uznanie dziecka nieślubnego (art. 392 K. C. i 1662 U. P. C.), czy przysposobienie (adoptacje (art. 308 — 325 K. C. i 1661 U. P. C.)). Sądzimy, że to ostatnie. Jeżeli tak, to zgodnie z art. 312 K. C. przysposobiony do swego nazwiska (które jest

nazwiskiem matki) dodaje nazwisko przysposabiającego. Jeżeli zaś petent poruszył sprawę uznania dziecka niesłubnego (art. 1662 U. P. C. i 392 K. C.), to w myśl orzeczenia departamentu cyw. senatu ros. Nr. 50 z r. 1904 akt uznania ma znaczenie aktu st. cyw. i jest dowodem i podstawą praw rodzinnych i majątkowych, a więc uznany może również nosić nazwisko ojca.

Pytanie drugie pod 1 nie jest jasno sformułowane. Sądzymy, że pytającemu chodzi o to, czy zmiana nazwiska dot. również i żony. Jeżeli tak, to należy stwierdzić, iż z mocy art. 212 Pr. małż. z r. 1836 żona nosi zawsze nazwisko męża.

Ad. 2. W myśl przepisów art. 69 instr. o utrzymaniu i prowadzeniu ksiąg ludności w gminach miejskich i wiejskich Kr. Pol. z dn. 10 (22) listopada 1861 r. obywatel wymieniony winien być zapisany w swoim czasie do ksiąg st. ludn. w gminie stałego zamieszkania matki, może jednak na własne żądanie przesiedlić się do gminy st. zam. ojca wzgl. przysposabiającego, jeżeli mieszka wraz z ojcem wzgl. przysposabiającym.

Ad. 3. Dodatek mieszkaniowy jest integralną częścią poborów, przysługujący w odpowiedniej wysokości w każdej grupie uposażenia z samego prawa.

Statut etatów pracowników gminnych powinien jedynie określać grupę płac urzędników państwowych, jaka pracownikowi komunalnemu, zaszerogowanemu do tej grupy przysługuje; specjalnej wzmianki o dodatku mieszkaniowym w stat. etatów czynić niema potrzeby. Zapreliminowanie niewystarczającej sumy w budżecie na pobory, przysługujące pracownikom gminnym, nie może być powodem do dowolnego obniżania tych poborów (np. przez niewypłacenie dodatku mieszkaniowego); winno spowodować uzyskanie dodatkowego kredytu w drodze zestawienia dodatkowego preliminarza budżetowego.

Ad. 4. Budżet gminny powinien być składany przez Radę gminną w ten sposób, by wszystkie wydatki znalazły odpowiednie pokrycie. Za legalne źródło dochodu, służące do pokrycia (zbilansowania) budżetu należy również uznać składkę wyrównawczą (w stosunku 1 zł. na hektar), a to w myśl okólnika Min. Spr. Wewn. z dn. 4.11 — 1925 r. Nr. SF. 2216-25. Jeżeli przeto w ramach tak zbilansowanego budżetu jest zamieszczony 15% dodatek komunalny dla pracowników gminnych, to Wydział Powiatowy nie ma podstaw do skreślenia tego dodatku, — mógłby jedynie go obniżyć, biorąc pod uwagę ew. inne świadczenia, jakie pracownik otrzymuje.

Ad. 5. Zgodnie z Post. Kom. Urzędz. o pieczęciach dla wójtów gmin z dn. 7 (19) kwietnia 1864 r. wszelkie akty, w imieniu wójta gminy sporządzane, powinny być zaopatrzone pieczęcią i podpisem wójta oraz pisarza.

Ad. 6. Pomocnik sekretarza może podpisywać za sekretarza, jeżeli zostanie do tego upoważniony przez wójta gminy. Jak należy podpisywać, czy „w z.“, czy „za“, to nie jest przepisami unormowane. Przyjętem jest i przewidzianem w instrukcji dla Min. Spr. Wewn. podpisywanie w wypadkach upoważnienia w formie „za“. Sądzę, że i w omawianym w pytaniu wypadku można zastosować ten sam sposób.

3. *Pytanie:* Pomocnik sekretarza gminy Radzichowice zapytuje:

1) Czy woźny obowiązany jest doręczać ko-

respondencję dozoru szkolnego i kierowników szkół powszechnych Radzie Szkolnej Powiatowej i t. p., o ile miejscowość, gdzie znajduje się adresat, posiada pocztę, a udanie się woźnego do tej miejscowości nie należy do jego rejonu obchodowego?

2) Kto przy przyjmowaniu ksiąg kasowych i t. p. przez nowowybrany dozór kościelny powinien dokonywać obrachunku kasy dozoru kościelnego i innych związanych z tem formalności?

3) Czy uchwała parafjalna, powzięta większością głosów, w sprawie obłożenia poiadaczy gruntów (a nie dymów) składką na reparację kościoła, budynków gospodarczych i t. p., może uzyskać zatwierdzenie właściwej władzy i na podstawie jakich przepisów?

Odpowiedź:

Ad. 1. Obowiązki doręczania omawianej poczty nie są wyraźnie ustawowo przewidziane, wypływają jednak ze stosunku, jaki łączy urząd gminny z dozorem szkolnym i szkołami powszechnymi. Są to mianowicie organa i instytucje gminy, aczkolwiek uniezależnione. Urząd gminny winien dostarczyć dozorowi szkolnemu pomocy kancelaryjnej, a na rzecz szkół ponosić świadczenia rzeczowe, pod które to obowiązki można również podciągnąć i zabieranie i doręczanie poczty tych instytucyj na równi z pocztą gminną. To znaczy, iż jeżeli woźny udaje się w określone dni tygodnia do miasta powiatowego, by doręczyć wzgl. zabrać pocztę urzędową, to winien również zabierać i doręczać pocztę omawianych wyżej instytucyj. Jeżeli zaś gmina nie posyła perjodycznie do siedziby władz powiatowych woźnego, a korzysta z pomocy najbliższego urzędu pocztowego, to wówczas i pocztę dozoru szkolnego i szkół winna doręczać do tegoż urzędu pocztowego, opatrzoną przez zainteresowanych odpowiednimi markami pocztowymi.

Ad. 2. Obrachunek powinien być dokonany przez dany dozór i sprawdzony na podstawie ksiąg i dokumentów przez nowowybrany dozór. Zarazem zwraca się uwagę na odpowiedź, zamieszczoną w Nr. 21 „Samorządu“ pod poz. 6, w przedmiocie uprawnień do egzystowania dozorów kościelnych.

Ad. 3. Zgodnie z postanowieniem Namiestnika Królewskiego z dn. 3 stycznia 1818 r. (Zb. Przep. Kr. P. r. 1863 str. 60) o rozkładzie wydatków na budowę i reparację kościołów i budynków parafjalnych rozkład składki winien być dokonany z dymu, a nie z morga. Na tem stanowisku stanął również Najw. Trybunał Administracyjny. Obecnie jednakże Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. zatwierdza rozkłady z morga, rzekomo zasadzając się na tem, iż podatek podymny skarbowy jest zniesiony.

4. *Pytanie:* Sekretarz magistratu m. Chorzele zapytuje:

1) Czy Rada miejska, nie mając żadnych podstaw do zwolnienia, może zwolnić cały personel Magistratu i na jego miejsce przyjąć nowych pracowników?

Czy wybory do Rady miejskiej są ważne, jeżeli komitet wyborczy nie podał do publicznej wiadomości ogłoszeń o składaniu list kandydatów do Rady miejskiej?

3) Czy członkowie komitetu wyborczego pobierają djety za cały czas urzędowania, czy też jedynie za dni faktycznej pracy?

Odpowiedź: Mianowanie i zwalnianie pracowników miejskich (oraz kontrola bezpośrednia nad nimi) leży w myśl przepisów art. 47 p. 7 dekretu o sam. miej. (Dz. Pr. Nr. 13, poz. 740) w kompetencji Magistratu, nie zaś Rady miejskiej.

Magistrat może zwolnić pracowników w sposób przez statut służbowy wzgl. umowy przewidziany i zaangażować na ich miejsce nowych.

Kwalifikacje i wynagrodzenie nowozaangażowanego personelu muszą oczywiście odpowiadać statutowi służbowemu i zatwierdzonemu etatowi stanowisk oraz normom rozp. Prez. Rzplitej. W razie nieuzasadnionych zmian personalnych władza nadzorcza może ingerować, przyczem formalnym środkiem represji może być nawet rozwiązanie Rady miejskiej i zarządzenie nowych wyborów.

Ważne listy kandydatów powinny być w myśl brzmienia art. 26 Regulaminu Wyborczego z dn. 17 grudnia 1918 r. (Dz. Urz. M. S. W. Nr. 3, poz. 46) podane do publicznej wiadomości, w przeciwnym razie dokonane wybory mogą być zaskarżone i unieważnione z mocy art. 48 tego rozp. w ciągu 2 tygodni od daty ogłoszenia wyników wyborów. Nieważność z samego prawa nie ma w danym wypadku miejsca.

Przepis art. 6 cyt. wyż. regulaminu należy interpretować w ten sposób, iż dżety członkom komitetów wyborczych należą się za dni faktycznego urzędowania.

5. **Pytanie:** Inspektor Samorządu Gminnego na powiat Jędrzejowski zapytuje, czy Magistrat miasta niewydzielonego ma obowiązek doręczania:

a) wezwań sądowych w sprawach karnych i cywilnych;

b) korespondencji władz skarbowych w sprawach wymiaru podatków państwowych;

c) nakazów i wezwań itp. władz administracyjnych;

d) podobnej korespondencji wydziałów powiatowych?

Odpowiedź: Ad a. Do doręczania wezwań sądowych w sprawach karnych Magistrat jest obowiązany z mocy przepisów art. 56 U. P. K. Zgodnie z brzmie-

niem art. 1, 2 i 6 Dekretu Rady Regen. Kr. P. z dn. 16 II 1918 r. (Dz. Pr. Kr. P. Nr. 5, poz. 9) Magistrat jest obowiązany doręczać za opłatą (§ 6 Rozp. Min. Sprawiedl. z d. 31.III.1923 r. D. U. R. P. Nr. 39, poz. 275) wezwania w sprawach cywilnych jedynie sądów, niemających siedziby swej w danym mieście, — o ile w tym wypadku sąd nie uzna za stosowne doręczenie omawianego wezwania przez pocztę (art. 278 U. P. C.). Wszelką korespondencję w sprawach cyw. sądu w miejscu jego siedziby doręcza woźny sądowy (art. 2 wyż cyt).

Ad b. Obowiązek doręczania nakazów, wezwań itp. władz skarbowych nie jest ustawowo ogólnie stwierdzony, tylko niektóre ustawy obowiązek ten przewidują (np. art. 123 ustawy o podatku dochodowym z dn. 14.7.1923 r. D. U. R. P. Nr. 77, poz. 607 i art. 85 ustawy o podatku majątkowym z dn. 11.8.1923 r. D. U. R. P. Nr. 94, poz. 746). Pomimo powyższego stanu prawnego władze gminne (wiejskie i miejskie) służą pomocą władzom skarbowym przy wymiarze podatków państwowych.

Ad c. Obowiązek ten ustala rozp. Min. Spr. Wewn. z dnia 21.II.1919 r. Monitor Polski Nr. 46 i z dn. 8.7.1919 r. Monitor Polski Nr. 159 (Bliższe szczegóły patrz — Przegląd orzecznictwa — zamieszczony w Nr. 20 „Samorządu” z r. b.).

Ad d. Uprawnienie Wydziałów Powiatowych w sprawach poruszonych pod p. b i c dają się wyprowadzić z p. 2 art. 55 ustawy o tym. ureg. fin. kom. z dn. 11.8.1923 r. (Dz. U. Nr. 94, poz. 747). *St. P.*

Nadesłane.

„ZBIOREK OBCYCH WYRAZÓW spotykanych w książkach i pismach, objaśniający ich znaczenie i podający wymowę”. Część I i II. Wydawnictwo Biblioteki Oświaty Ludowej w Wąbrzeźnie. Cena 1 złoty.

WETERYNARZ WIEJSKI, napisał dr. med. weterynaryjnej S. Gracz. Część I. O zaraźliwych chorobach zwierząt domowych. Wydawnictwo Biblioteki Ludowej w Wąbrzeźnie. Cena 60 groszy z przesyłką pocztową.

Wydawca: Zrzeszenie Samorządów Powiatowych.

Redaktor: Dr. M. Z. Jaroszyński.

Ogłoszenia urzędowe związków komunalnych.

STATUT

podatku od broni palnej zatwierdzony przez Pana Wojewodę Lubelskiego dnia 27 kwietnia 1926 r. L. 3610-III.

Na podstawie art. 20 ustępu 1 Ustawy z dnia 11.VIII.1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. Ust. R. P. Nr. 94 poz. 747) Sejmik Siedlecki na posiedzeniu w dniu 4-m grudnia 1925 roku uchwalił: zaprowadzić podatek od broni palnej na rzecz Związku Komunalnego Siedleckiego.

§ 1.

Przedmiot opodatkowania stanowi broń palna krótka i długa myśliwska.

§ 2.

Do uiszczenia podatku obowiązany jest posiadacz broni palnej wyszczególnionej w § 1.

§ 3.

Od podatku zwolniona jest służba leśna, upoważniona do posiadania broni palnej oraz funkcjonariusze władz państwowych

i komunalnych, posiadający broń wymienioną w § 1 i dla celów służbowych.

§ 4.

Podatek wynosi rocznie:

1) od dubeltówki i sztucera — 2 zł.

§ 5.

Podatek płatny jest jednorazowo na cały rok.

§ 6.

Wymiar podatku skutecznia Wydział Powiatowy na podstawie danych o ilości i rodzaju broni, podlegającej opodatkowaniu, które to dane posiadacze broni obowiązani są zakomunikować Wydziałowi Powiatowemu w sposób wskazany w przepisach wykonawczych do niniejszego statutu.

§ 7.

Celem kontroli podatku może Wydział Powiatowy żądać od właścicieli nieruchomości przedłożenia wykazu osób posiadających broń.

§ 8.

Wydziałowi Powiatowemu przysługuje prawo w wyjątkowych wypadkach czynienia ulg względnie zupełnego zwolnienia wymienionej broni od opodatkowania.

§ 9.

Odwołania podlegają przepisom art. 48 i 50 ustawy z dnia 11.VIII.1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. Ust. Nr. 94 p. 747).

§ 10.

Niewpłacenie podatku w terminie przepisany pociąga za sobą doliczenie odsetek zwłoki w wysokości przewidzianej w art. 2 i 3 ustawy z dn. 31.VII.1924 r. (Dz. Ust. Nr. 73, poz. 721) oraz zgodnie z art. 56 ustawy z dnia 11.VIII.1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. Ust. Nr. 94, poz. 747), ściąganie podatku w drodze przymusowej egzekucji. Koszta egzekucji obciążają płatnika stosownie do art. 7 powołanej ustawy z dnia 31.VII.1924 r. (Dz. Ust. Nr. 73, poz. 721).

§ 11.

Kary podlegają przepisom art. 62, 67 ust. z dnia 11.VIII.1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. Ust. Nr. 94, poz. 747).

§ 12.

Przepisy wykonawcze do niniejszego statutu wyda Wydział Powiatowy.

§ 13.

Statut niniejszy wchodzi w życie po zatwierdzeniu go przez władzę nadzorczą i ogłoszeniu przez Wydział Powiatowy.

Przewodniczący Wydziału Powiat. (—) Kościuszko.

STATUT

o opłatach od umów o przeniesienie własności nieruchomości zatwierdzony przez Pana Wojewodę Lubelskiego dnia 30 kwietnia 1926 r. L. 3611-III.

§ 1.

Na zasadzie art. 13 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 94 poz. 747) Sejmik Powiatu Siedleckiego uchwałą z dnia 4 grudnia 1925 r. wprowadził na rzecz Siedleckiego Powiatowego Związku Komunalnego opłatę komunalną od umów o przeniesienie własności nieruchomości.

§ 2.

Opłacie tej podlegają umowy o odpłatne przeniesienie własności nieruchomości, położonych na obszarze Powiatowego Związku Komunalnego, o ile te umowy nie podlegają podatkowi spadkowemu lub od darowizn.

§ 3.

Opłata pobierana będzie na rzecz Siedleckiego Powiatowego Związku Komunalnego w wysokości 2% sumy, która służy za podstawę wymiaru państwowej opłaty stempowej.

Do uiszczenia tej opłaty obowiązany jest solidarnie zbywca i nabywca.

Połowę wpływu powiatowy związek komunalny przekazywać będzie na rzecz tych gmin wiejskich, na których terenie opłaty zostaną pobrane.

§ 4.

Wymiar i pobór opłaty skutecznia Wydział Powiatowy, który może ze swej strony upoważnić do tej czynności organa, pobierające państwową opłatę od umów o przeniesienie własności nieruchomości.

Za czynność tych organów przy wymiarze i poborze opłaty komunalnej może być im przyznane z funduszków Związku Komunalnego wynagrodzenie w wysokości 4% pobranej opłaty.

§ 5.

Płatnicy opłaty komunalnej w wypadku, gdy pobierana jest bezpośrednio przez Wydział Powiatowy, winni przedstawić Wydziałowi Powiatowemu najdalej w ciągu dni 14-tu po sporządzeniu aktu i uiszczenia opłaty państwowej wszystkie dane, dotyczące wymiaru tej opłaty komunalnej Wydział Powiatowy skutecznia na podstawie powyższych danych, otrzymanych w sposób przewidziany w art. 44 ust. z dnia 11.VIII.1923 r. (Dz. Ust. Nr. 94, poz. 747).

§ 6.

Wymierzoną przez Wydział Powiatowy opłatę komunalną winien płatnik uiszczyć do dni 14 po doręczeniu nakazu płatniczego, o ile zaś opłata pobierana jest przez organa uprawnione do poboru opłaty państwowej (§ 4) winna być uiszczona równocześnie z opłatą państwową.

§ 7.

Odwołanie w sprawach wymiaru opłaty wnosić należy w terminie i trybie, przewidzianym w art. 48 ustawy z dnia 11.VIII.1923 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 94, poz. 747).

§ 8.

Niewpłacenie opłaty w terminie przepisany pociąga za sobą zaliczenie odsetek od zwłoki w wysokości przewidzianej w art. 2 i 3 ust. z dn. 31.VII.1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 73, poz. 721) oraz zgodnie z art. 56 ustawy z dn. 11.VIII.1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. Ust. R. P. Nr. 94, poz. 747) ściąganie opłaty w drodze przymusowej egzekucji. Koszta egzekucji obciążają płatnika, stosownie do art. 7 powołanej ustawy z dn. 31.VII.1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 73 poz. 721).

§ 9.

Wykroczenie przeciwko przepisom o wymiarze i poborze opłaty podlegają karze do wysokości 345,9 zł. o ile wykroczenie to nie jest karane według art. 62 ustawy z dn. 11.VIII.1923 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 94, poz. 747).

§ 10.

Przepisy wykonawcze do niniejszego statutu wyda Wydział Powiatowy.

§ 11.

Statut niniejszy wchodzi w życie po zatwierdzeniu przez władzę nadzorczą i ogłoszeniu w sposób, w powiecie Siedleckim przyjęty.

Przewodniczący Wydz. Pow. (—) Kościuszko.

Pośrednictwo pracy.

Poszukuję posady pomocnika pisarza gmin. Przez 7 lat pracowałem, jako st. pomocnik pisarza gminnego. Łaskawe zgłoszenia proszę nadsyłać: Marcin Androszczyk, wieś Borsuki, pow. Krzemieniecki na Wołyniu, poczta Łanowce.

Już wyszła z druku w „Bibliotece Samorządu”
książka prof. d-ra Adama Pragiera p. t.

„Zarys skarbowości komunalnej”

Część II.

Cena egzemplarza 7 zł.

Skład główny w Administracji tyg. „Samorząd”,
Warszawa, ul. Leszczyńska 6. Konto P. K. O. nr.1520.

Administracja „Samorządu” posiada również na
składzie I część pracy prof. Pragiera, wydaną w „Bibliotece
Komunalnej Wendego”

Cena 6 zł.

Dla kupujących obydwie książki prof. Pragiera
razem cena 10 zł.

Na zasadzie uchwały Rady Miejskiej miasta
Ciechocinka z dnia 17 maja 1926 roku Magi-
strat miasta Ciechocinka

ogłasza

KONKURS

na stanowisko **Burmistrza** m. Ciechocinka.

Od kandydatów wymagane jest:

1) wykształcenie conajmniej średnie, 2) znajomość
życia samorządowego i doświadczenie praktyczne, 3) zna-
jomość prawodawstwa samorządowego, 4) zdolność orga-
nizacyjna.

Kandydaci mogący wykazać się znajomością pra-
wodawstwa ogólnego mają pierwszeństwo.

Do posady tej przywiązane są pobory według gru-
py VIII urzędników państwowych z ewentualnym dodat-
kiem reprezentacyjnym.

UWAGA. Nowy projekt ustawy samorządowej przewi-
duje wydzielenie miasta zdrojowiska Ciecho-
cinek z powiatu.

Kwestja mieszkaniowa i sprowadzenia się do omó-
wienia na miejscu.

Do podania winny być dołączone: 1) odpisy doku-
mentów kwalifikacyjnych, 2) krótki życiorys i 3) referencje.

Oferty należy przesyłać (składać) pod adresem
„Ciechocinek, Magistrat” do dnia 20 czerwca 1926 roku.

KORZYSTAJCIE Z OKAZJI

i żądajcie specjalnej oferty od Księgarni

M. ARCT

Warszawa, Nowy-Świat 35. Konto P. K. O. 196

CENY ZNIŻONE

na wydawnictwa własne dla dzieci i mło-
dzieży oraz na biblioteczki popularne.

	Ceny normalne
Moje Książeczki 40 tomików po 30 gr.	(do 65 gr.)
Zajmujące Czytanki 25 tomików po 40 gr.	(do 1.10 „)
Arcydzieła literatury 40 tomików po 20 gr.	(do 1.— „)
Książki dla wszystkich 200 tom. po 20 gr.	(do 1.— „)
Powieści Kraszewskiego 22 tom. po 50 gr.	(do 1.20 „)
Podręczniki sportowe 21 tomików po 80 gr.	(do 1.20 „)
Podstawy wykształcenia 10 tom. po 75 gr.	(po 1.60 „)
Piękne książki gwiazdkowe 20 t. po 1 zł.	(do 4.— „)
Większe książki gwiazdkowe 20 t. po 2 zł.	(do 6.— „)
Ozdobne książki gwiazdkowe 20 t. po 3 zł.	(do 8.— „)

Obowiązuje przez Maj do 20 Czerwca,
potem zwyżka

**PISZCIE ZARAZ PO BEZPŁATNY
KATALOG**

**KSIĄŻKI WYSYŁA SIĘ ZA WPŁATĄ
PRZEZ P. K. O. LUB ZA ZALICZENIEM**

**WYDZIAŁ POWIATOWY SEJMIKU ZDOŁBUNOW-
SKIEGO**
ogłasza

KONKURS

Na wykonanie robót przy budowie drogi
Ostróg-Ożenin do 2 kilometrów i Mizocz-Du-
bno do 1 kilometra na następujących warunkach:

Kamień dostarcza Wydział Powiatowy na
st. kol. Ożeni i Mizocz. Reflektanci winni zło-
żyć do dnia 7 czerwca 1926 r. godz. 10 rano
piśmienne oferty w zapieczętowanych koper-
tach podając ceny jednostkowe robót: dostawa
kamienia i piasku do miejsca, roboty brukarskie
i ziemne według ślepego kosztorysu.

2) Rozpatrzenie ofert odbędzie się tegoż
dnia o godz. 11 rano. Do ofert należy dołączyć
kwit kasy Sejmiku na wpłacone wadium w sto-
sunku 3% oferowanej sumy w gotówce, lub pa-
pierach wartościowych.

3) Wydział Powiatowy zastrzega sobie
prawo wyboru firmy bez względu na oferowa-
ną cenę.

Warunki techniczne i płatności do prze-
rzenia w Biurze Wydziału Powiatowego co-
dziennie od 10 do 13.

Wydział Powiatowy.

220. 15158/8/20

Zrzeszenie Samorządów Powiatowych nabyło pozostałą część nakładu książek treści samorządowej, które się ukazały w **Bibliotece Komunalnej Wendego**. Obecnie tedy jesteśmy w możności dostarczyć czytelnikom „Samorządu“ nietylko wydawnictwa własne, które ukazały się w **Bibliotece Samorządu**, lecz wogóle wszystkie dotąd niewyczerpane jeszcze wydawnictwa komunalne.

Nabyte wydawnictwa Biblioteki komunalnej Wendego będziemy odstępować czytelnikom „Samorządu“ po cenach zniżonych.

Obecnie tedy mamy na składzie następujące wydawnictwa komunalne:

Wydawnictwa Biblioteki Komunalnej Wendego

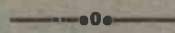
1. Inż. M. Wł. Nestorowicz,	Dyrektor Depart. w Min. Rob. Publ. „Sprawa drogowa w Polsce“
cena zamiast 5 zł.	3 zł.
2. Inż. M. Wł. Nestorowicz.	„Zbiór ustaw i rozporządzeń drogowych“	cena zamiast 7 zł. 6 zł.
3. Inż. G. Szymkiewicz	„Ustawy i rozporządzenia z dziedziny budownictwa obowiązujące w Państwie Polskim“	cena zamiast 10 zł. 8 zł.
4. Prof. Dr. A. Pragier	„Zarys skarbowości komunalnej“ cz. I.,	cena zamiast 8 zł. 6 zł.
5. Dr. M. Jaroszyński	„Samorząd terytorjalny w Polsce“	cena zamiast 5 zł. 3 zł.

Wydawnictwa Biblioteki Samorządu

1. Dr. Nowakowski:	„Zasady zwalczania chorób zakaźnych“. Książka, polecona przez Generalną Dyрекcję Służby Zdrowia, jako podręcznik dla personelu pomocniczego służby zdrowia.	Cena 3 zł.
2. Józef Bek:	„Działalność Rady Powiatowej w Limanowej na polu popierania sadownictwa w latach 1902 — 1917“.	Cena 1 zł. 50 gr.
3. Kalendarz Samorządowy	na rok 1926.	Cena 7 zł.
4. Stefan Pachnowski:	„Wskazówki rachunkowo-kasowe dla miast“.	Cena 5 zł.
5. Dr. M. Jaroszyński:	„Gospodarka gmin wiejskich w Polsce na tle stanu finansów gminnych“;
„Znaczenie opłat drogowych w dochodach pow. zw. komun.“	Cena 5 zł.
6. Dr. A. Pragier:	„Zarys skarbowości komunalnej“ cz. II
dla nabywających część I i II (całość)	Cena 7 zł.
10 zł.

W D R U K U:

1. Stanisław Podwiński:	„Biblijografia polskiej literatury o samorządzie terytorjalnym“ (zestawienia wszystkich wydanych w języku polskim książek i ważniejszych artykułów, dotyczących samorządu)

Skład główny w administracji tygodnika „SAMORZĄD“,

Warszawa, ul. Leszczyńska 6, tel. Nr. 301-93, Konto P. K. O. Nr. 1520.